

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

საქართველოს ქალი

LSSN 0321-1509

10
1983

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

საქართველოს
ფილიალი

მემორბრების გზა
(საქართველოს სამხედრო გზა)

„საქართველოს კალი“

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის
ყოველთვიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხა-
ტარულ-ლიტერატურული ჟურნალი.

«САКАРТВЕЛОС КАЛИ»

Ежемесячный общественно-политический
и художественно-литературный журнал
ЦК КП Грузии.

გეორგიევსკის ტაქტატის 200 წელი

საქართველო
ბიბლიოთეკა

ბიოგრაფიული

ორი კულტურისა და ორი ხალხის ქმობა

(წიგნიდან: „ჩემი თბილისი-გალაქი“)

რუსების შესახებ პირველი ცნობა ქართულ მხატვრულ ლიტერატურაში, როგორც ცნობილია, შოთა რუსთაველის პოემაში და მისი თანამედროვის — ჩაბრუხაძის „თამარიაში“ გვხვდება. თავის მხრივ ქართველის სახეს შეხედებით ძველი რუსული ლიტერატურის ძეგლებში, კერძოდ: „ოქმულება ბაბილონის სამოყოს შესახებ“, სადაც მოქმედ პირებად გველიწინებიან რუსი, ქართველი და ბერძენი.

XVI საუკუნეში გამოჩნდა პირველი რუსული ნაწარმოები საქართველოზე — „ამბავი მეფე დინარისა“, რომელსაც საფუძვლად უძევს ქართული წყაროებიდან აღებული მასალი; იგი ეტება საქართველოს ცხოვრებას ცენტრალურად სახელმწიფოს აუცილებელ ეპოქაში, როცა მას თამარ

მეფე მართავდა (მოთხოვნაში მას დინარა ჰქვია). ამ ნაწარმოების პოპულარობას ადასტურებს რუსი ეთნოლოგები, რომელიც ვაგნენოვს, რომ რუსეთის მეფემ ივანე IV მრისხანემ, როცა განიარაღა თავისი ქარების გამხრევა უაზრზე შეტევის წინ, წარმოიქმნა მგზნებარე სიტყვა დინარის გმირობაზე და ქართველი მეომრების სიმაჟივეზე.

საქართველოს რუსეთთან შეერთების შემდეგ მიმდინარეობს რუსი და ქართველი ხალხების კულტურისა და ლიტერატურის მოღვაწეთა დაახლოება. თავდაზნაურთა წრიდან გამოსული რევოლუციონერების (დეკაბრისტების) აჯანყების შემდეგ, სანტ-პეტერბურგში 1825 წელს თვით აჯანყების მონაწილეთა და საიდუმლო საზოგადოებე-

ბის წევრთა გარდა, კავკასიაში გადასახლებულ ბევრი პროგრესულად განწყობილი ოფიცარი, პოეტი, მწერალი, რომელთა პირადი და იდეოლოგიური კავშირი ჰქონდათ დეკაბრისტებთან, მათ სრული გაგება და თანაგრძნობა პოვეს გამოჩენილ პოეტებსა და საზოგადო მოღვაწეებთან — აღექანდრე ვაკვავესთან, გრიგოლ ორბელიანთან, ფილსოფოს-ლიტერატორ სოლომონ დოდაშვილთან და სხვ.

რუსული და ქართული კულტურის დაახლოებასა და ურთიერთგამიღრმავებაში დიდი როლი შეასრულა რუსმა მწერალმა და დიპლომატმა აღექანდრე გრიბოედოვმა. ერთ-ერთი თანამედროვის მოწმობით, გრიბოედოვს „უყვარდა საქართველო ისე მხუროვლად, ისე წმინდად, როგორც ძალზე

იწვითად უყვართ თავისი სამშობლოც კი". თავისი სამართის აუტანადრედ ქაჯვადის სახელი გრძობილივი ხედილივთ კარხველის საზოგადოების მოწინავე წარმომადგენლებსა და მათთან ერთად აქტიურად მოწინააღმდეგედა თბილისის კეთილშობილების საკითხთა ვადარტარში. ეს იყო ახაგორი ბიბლიოთეკის დაარსება, ადვოკატთა კეთილშობილთა სასწავლებლის" გინაზიად გარდაქმნა, გაწევი "ტელიფონის უწყებაში" გამოცემა რუსული და ქართული ჟურნალები თუ სხვა.

1888 წელს გამოხვედრომა შვიშურშავა ამიერკავკასიის სამეცნიერო-კულტურული გარდაქმნის პროექტი, რომელშიც შიშავასთან და ხალხთა შორის უფლებების თოანასწორობის მოსპობას, აშტოციება და კავკასიაში შრომითეობის, სოფლის მეურნეობისა და ვაჭრობის განვითარებისათვის ხელშეწყობის აუცილებლობის

გრობილვებთა თბილისში დაწერა დიდი ნაწილი თავისი განმარტული კომილისა — „თავი ქუთისაგან“, რომელშიც რუსული გამოცემა უწყებებთან, მოვარდულით მიერ თბილისის სტენაზე დგებოდა: ლექსი „თავი კახის აღწახანი“, პოემა „მედილიონში“ ნაწევრები, რომელშიც მოთხრობილია სპარსეთში მისივთა გაყოფილი ქართველი ხალხის ამბავი. მისი აღმოსავლელი ტრაკეულია „ქართული ღამე“ თანამედროვეთა მიერ აღიარებული იყო „თავი მართი რუსული, არამედ მიელი ეგრეთველი ლიტერატურის შუგნიდან“.

1820-იანი წლების დასაწყისში ქართულიად ითარგმნა პუშკინის ლექსები. ზოგიერთი მათგანი გამოცემული იყო 1880 და 1882 წლებში, პოეტის სიკვდილიდან. ეს იყო ერთ-ერთი უკველედ არღული და პუშკინის ლექსების თარგმნის საერთაშორისოში პოეტი, თავისი ნებით გამომგზავრებული კავკასიაში. 1829 წელს, ვულის სიღრმემდე შეძრა იმ მასინალიზამ, რომელიც თბილისში გამოკრებიტ ქართველთა შრომებმა. იყო არ მასოვს დიცი, — წერდა ის, — რომ შეერთდავაი უფრო შიპროლი, ვიდრე ახლა ვარ, ზე ვხვადე, როგორ ვუყვარვარ, ესნით ჩემი და მავსებენ, და რა ხედენიერება ის.

მიხელო ლერმონტოვი, 1827 წელს გადმოსახლებული კავკასიაში ლექსის — „მოგის სიყვლილის გამო“, რომელიც ახლებად მიესის თეგმოსაზრებლებსა, წერდა თბილისიდან: „ხებიანემი რომ არა, გულაბილილად რომ ვუკვა, სიმორცენებით დაჯერებოდი ამ“. ლერმონტოვის საქართველოს უღვინა „დემონი“, „შფირი“, „თერცის საქართვენი“, „ღავა“, „ქართული ღამე“ და სხვა ნაწარმოებები. ისინი ვუზიბლავს კავკასიის ბუნების დასურთობატებითა და თავისთვისდებიმოსავრებ ადაზნათა ჩინებული სახეობით, რომელიც უსაზღვროდ უყვართ სამშობლოს, ხუდილი მონობა და ძალილიანი.

საქართველოზე დაწერილი XIX საუკუნის საქმიერლები ნაწარმოებებს დადიანი შენივნილია ჰქონდა. ამ ნაწარმოებებმა რუსული ლიტერატურა ახალი იფიქრებია. თუ-

მებით, ეანრებით ვაამედირდა, ვაავაროვირა მისი გეოგრაფიული და ეთნოგრაფიული ჩარჩოები და, ამასთან, ზეგარდ უწყობდა ხელს რუსი და ქართველი ხალხების შუგნიდან ახლებლობას, რუს მეოხხელებს უნერგავდა კავკასიის ხალხთა შიშიართ პატრივისტებსა და მძუმრ დამოცილებლებს.

ქართველი მეოხხელები სიუვარულს ეკავართლივე უსაზღვროდენ. „ჩვენ ვივარდის რუსეთი... ამანობთა აკავრ წერთხობი... გავიყარს შობიელი დედასავით, მიხეცი ვიწველიდი ხელგებს უკიდელობის, მისი ინტერესები დევიცეობილია, მისი სისარტელე ვეპარტობდა, მისი საწუხარი ვაუწუხებდა“.

1861 წელს, კავკასიის არმიში შესახლელებად რომ ზეწადებოდა, თბილისში ჩამდინიწდ თვის მანძილზე ცხოვრობდა დიდა რუსი შწერალი — ლიცი ტოლსტოი. აქ დაწერო მან თავისი პირველი დიდი ნაწარმოების „საუგვოსის“ წერა. კავკასიის შოთხედობლებზედაც ზეგარდა მპოვა ასახვა მისი მოთხრობების „პატი შურატება“ და „სახალია“, „პატი შურატების“ მასალების შეკრავებში ტოლსტოის ემპირებოდა ქართველი შწერალი თლია ნავაშვი. ტოლსტოი შენდოდაც ზეგარეტი დაინტერესებულა იმ მოვლილებით, რაც საქართველოში ხებოდა. მას მეგობრული კავშირი და მმეწერა ჰქონდა მოწინავე ქართველი ადაზინებთან. როცა შიქერი 1905 წლის, ვურის ვლენთა აქაცემების ამავთი, ტოლსტოი ამწვდა: „...მე... ძალიწ შურს ვაღიკვიცი მათ ის ვარძნობი და ვარტები, რასაც ჩემი იწვეებს მათი განსაკვირებელი მოქმედება“.

თბილისში ზეგარეტი უკულია მწწყინვალე დამატორები აუქილვდი ოსტროვსკი. 1888 წელს, ქართული თეატრში მპკო საფაროვანდოების თამაში ნახა პოლიანი ჩოლონი, თვისა „შეშოსხალიან ადვილი“, ოსტროვსკის მშახიობს უთხრა: „ვიდრე ცოცხელი ხარო, ჩემი პოლიანა არ მოკლდება“.

თავის მეორე მოშობილიერ ქაქაქს უწყობდა თბილისის დიდი პოლიტიკული შწერალი მუკანში გორცი. განსაკვირებელი შწერილილიანი იყო ახალგაზრდა გორციის ცნობარებში 1891-92 წლებში, რომლებიც მან თბილისში ვაატარა. ჰქვლიდა მუშობილები: თუ ენატორის მუშავად ქაქიკის რეინიუის მოავრე სახელოსნოებში, მას მუდმივო ურთიერთობა ჰქვლიდა პოლიტიკური გაღმოსახლებულებსა და ადვილიზირებოვლიციონერებთან, ეწეოდა პროპაგანდის მოსწესის შორის. ყოფილი კრისნიგორცის მუშის (ახლა გორცი ქუჩა) № 3 ხალხის საიდარტო დაწერა მან თავისი პირივლი მოთხრობა „მპკარ რუდარი“, რომელიც დაიბეჭდა თბილისის ვაჭოც „კავკაზში“ 1892 წლის 12 ნოემბერში.

1928 წელს, შრომბილითა დეპუტატების თბილისის საქალკოო ხაქოს საზემოი სხეობაზე, რომლის საპატიო წევრადაც გორცი იყო არჩეული, მან განაცხადა: „მე არახლებრის არ ვივიწყებ, რომ წაწერიად ამ ეგვლისე ვადავადე პირიველი ვაჭოვიცი ნახიცი იმ ვაჭოც, რომელიც მე არ უკვიოთბი ათოული წელიდა მივდივარ. საუფარლოა

რომ წაწერიად ამ ქვეყნის დიდებულმა ბუნებამ, მისი ხალხის, რომაზიციონერების მიხედვით — წაწერიად არ რანდაცად — მოცოცის ბიძგი, რომელიც მანწაწალოდ მოვარდარტობდა მპკავის საქართველოში განცდილი და თვისვათვლილი მედილიზმ გოპილი გამბობატა თვისს ნაწარმოებებში

(„პირველი მიეგრების...“, „სწავლირი“, „ორი მანწაწალო...“, „მანწაწალო...“, „გრარი...“, „სალეპეტი“ და სხვა) სტენევისა, თვის ბიბლიფიკა ვაჭოვლიტატორული გეგმა ვლენ უსაზღვრობის („კავკასიოში“), ინდერტი ბელხის („ქარი აღმოსახლეთიდან“), ვაჭოვრ ბიბლიფიკის („სტოლისში“, „ახსარტ“), დიშიტიარ ვურჩანილიას („სიერტი“, „სტევირეზობლი“), „მოღმარება დიშიტიარ სოლომონის ტე“), პეტრე პავლიციონი, ისაკ ნახელხის, ლიდა სიფოვლიანი. თბილისში მარტო შოთხეობის საფასს კი არ მოკლედენენ, არამედ ზულწერად, კოილი მეგობრებსაც: ვლენ დიშიტიარ ნაიკოვსკი, სერგეი ენინი, ბიძგის სატრეტიკო, ისევ მანდლებიანი, კონსტანტინე პავლცივიცი, ვასილი კამენცი.

ცნენი საერთოდ ამირტედა თბილისში ვაჭოვსახლებსა, ქართველი კლასიციონთა თარგმნას, ვაჭოც „ნაჩია ვისტოკს“ ლიტერატურული დანარკობის რივეპტობობას, „ცოდა ნითი წავლო მოსკოვსა და პეტრეში, — ეუბნებოდა იგი თავის თბილისში მეგობრებს ტიციან ტაბიქის და პავლი იოვოლს, — მოვავგარებ ჩემს საქემებსა და მანწილი ვაჭოვრებშიც, აქ დასახლებიდა დ ერთად ვიშუპიოთ...“ საწერელით, პოეტის სურთლის ვაჭოვრებისა არ ეწერა „მას რომ შესტლებოდა საქართველოში დაღმის საჩინა, — წერდა შუგნივთ უღმდეხის საჭოთა პოეტი ნიკოლოზ ტიხონოვი, — შესაბოთა მისი პირივი ცხოვრება სხვაგვარად წარმართოლო“.

მოწინავე რუსი პოეტების წყალილობა, ქართული პოეტთა ხელმისაწვდომი გაბა საჭოთა და მოვლილი მოეოხვედისთავის მუშუების ექსპოზიციო მოწვობის, რომ ზეგნიდროში რუსული-ქართული ლიტერატურული კავშირები ვაჭოვრებთა და მტრედეგება, თავის ორნიტაში იქვესხ ხულ ახალ-ახალ სახელებს. უფროსა თობის საჭოთა შწერილებსა და პოეტების ვაჭოც, ქართულმა თემმა საპატიო ადვილი დიკავია აუქილანდრე მეტიროვის, ვეგნი ცეტუშწერის, ბელა ახალდონის, ანდერტი ვოლწენესციის, ირინა სწევციის, სტანის მრავალ სხვათა ცხოვრებისა და შწოქმედეგბში, „სიევი, როგორც ჩვენ, 30-იანი

წლებში, — წერდა პავლე ანტოკოლივი, — ახალგაზრდა რუსი პოეტებიც კოლიბონი საქართველოში თავიანი თანაცოლებს თანაპროვების. ეს ხალად წარბიქნილი საქართველოში მარტო შოთხეობის კი არ არის ზოგიერთის ზიოვარტისთავის, უფრო შტიცი: ეხსახვებოდა ორი კულტურის და ორი ხალხის ტიბება.

ქვეყნის ზარები დაკვირვება

აქ ვინ ლოდები ვის აუზიდავს? კირში ვინ ღვსა რიყე ციხეთა? უფურცე, მაღალ იალბუზიდან დრუხელმა კუშტად ჩამოიხედა. ხენვის ხეობის ხაზმა ხევი და ლოდინმა საღარალო... ცე: გაიხსნება ვრუხუნით, მსხვრევით, მთებზე რომ ეღვამა გადაიაროს. მგვრამ აქ, სხადე ქმუხი და მკაცრი ხეობა და მთა ძირქველი, დვას ხელგაშლილი ქართული კაცი, მუყარის მუყარად და მასპინძელი დვას, ჭველ კარბუქს დარჩაბოს, უფლის, გზაზე კლდეები ჩნდება ნივრებად და მტრ-მუყარობის გამრტად გული. უფსო კაცს სახლში ებატებდა. აზბლი ოჯახი, ჭერი, ვალბო... მისი სინალოთ ცხრა მთას გადავიდის... ხელება შეუღლე ხობხურ განახვით და შეურცხვენიელ ქალის მანდილი. ცხრისთან თოვლი ძინავს დროებით უბნის გაღების და პარბოვერბლს... აკენებზე ქარვის ღლიკოლეობი, აკენებში რძისგან მოვრალ ბოკრები. და უხარბია, რომ მკვიდრად სახლობს, რომ ხევის ავიტებს მტრკვიანი თევი, რომ არ მომზარდა მუენვაიბის აზბოს წინაპრის ხელთ დარტყმა ნერგი; რომ მზემ მთას თვლით არ აარიდა და შეივრდობა მოკეთე მგზავრი. აზბო მობისბის დარალიდან წაწალაკების ვამბული ზარი. დარალიდან ბოლომდე ასე, დღევით, ორთოღვით რომ მოიარხვიო... არ ფრიალებენ ჩაღმები გზაზე, არ მოიხივინებს მონდილის ცხენი. არა აწუქელ ქარები წვიბს, ჩაბნია ვეღური ტომის სილაღე, ენა ისრები ძირს დაღვლიყო, მინა რომ ადრე ამოგვიდაღვს. და ჩვენი მთავრე, სულ რომ ერჩევა, აამბეს ტიკოსს და ნაიარკე... ორასი წლის წინ ქარალის ელჩებმა უფთო მერხებით აქ გაიარეს. ზოგჯერ წვიმბი მთებზე ტრიაან, ოქროწვეთობი აწიწკარებთ. მტრისთვის კოვლეობს დაეკატლიო, მუყარისთვის მუღამი და კარები. შეხედე, თვალწინ ქმუხი და მკაცრი და დაბურღული მთა ძირქველი... დვას ხელგაშლილი ქართველი კაცი, მობის მუყარე და მასპინძელი

ქართული ისინი საქმე დაამბობრა

თბილისის ფეხსაცმლის საწარმოო გაერთიანების „ისინი“ ოთხთაისიანი კოლექტივი მომე რესპუბლიკებისა და ქალაქების მეფესაც-მეღვებთან მეგობრობს — გამოცდილების გაზიარებისა და გამოშვებული პროდუქციის ბარისის გასაუმჯობესებლად მოსკოვის, ლენინგრადის, ერევნისა და ბაქოს თანამოსაქმეებს დაუძმობილდნენ. აი ამ მეგობრის წესტი მისამართები: მოსკოვის ფეხსაცმლის საწარმოო გაერთიანება „ზარია“, ბაქოს ფეხსაცმლის №1 ფაბრიკა, ერევნის ფირმა „მასისი“, ლენინგრადის ფეხსაცმლის საწარმოო გაერთიანება „სკოროზოლი“. და აი, მეგობრები წლოვსაც შეხედნენ ერთმანეთს: ხუთივე ქალაქის მეფესაცმეღვები „ისინი“ კულტურის სახლში შეიკრბნენ. მასპინძელმა ფაბრიკა „ისინი“ უახლოეს გეგმებზე ილაპარაკეს. „სკოროზოლის“ ასწლოვან მდიდარ ტრადიციებზე ისაუბრა გაერთიანების გენერალური დირექტორის მოადგილემ ვ. ჩუღნიძე. საინტერესო ინფორმაციით წარსდგა დამსწრეთა წინაშე ბაქოს ფეხსაცმლის №1 ფაბრიკის პარტიული კომიტეტის მდივანის მოადგილე ა. ბუკინი. ძალზე საინტერესო იყო კოლექციებისათვის ერევნის ფირმა „მასისის“ პარტიული კომიტეტის მდივანის ა. სუხიზიანის ნაამბობი ერევნელი კოლექციების შრომითი საქმიანობასა და მიღწევები.

საწარმო, რომელშიც მთელს რესპუბლიკაში და მის ფარგლებს გარეთაც კარგად ცნობილი პიროვნება, სახელწიფო პრემიის ლაურეატი, ლენინის, შრომის წითელი დროშისა და ოქტომბრის რევოლუციის ორდენე-

ბის კავალერი, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დებუტატი საგამომკვეთო ბრიგადის ბრიგადირი გივი რიმნისთაველი შრომოს, სოციალისტურ შეჭიბრებაში ჩაბმული „სკოროზოლის“ გაერთიანების ერთ-ერთ ბრიგადისთან, რომელსაც დ. სავოვა ხელმძღვანელობს. დამბობილებული ბრიგადები პერიოდულად ატყობინებენ ერთმანეთს თავიანთს შრომით მიღწევებს, ადგილზე ჩასვლით უზიარებენ გამოცდილებას.

ლენინგრადელები თავიდანვე დიდ გულისყურით მოეკიდნენ სოციალისტურ შეჭიბრებაში გამოწვევას. პირადად გივი რიმნისთავლის წინააღმდეგობა, რომლის ჩქაროსნულად მეთოდმა — ყოველდღეურად ფეხსაცმლის 1800-2000-მდე სხვადასხვა დეტალის უღანაკარგოდ გამოჭრამ შილონობით მანეთი დაუშოვა საწარმოს. დღეს ფაბრიკაში მუშათა დაახლოებით სამოცდაათი პროცენტი გივი რიმნისთაველის მოწვევან ნამოწავარია. „ისნელები“ სახელოვნად იბრძვიან სკკ ცენტრალური კომიტეტის ოფისისა და საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის ოფისის მე-14 პლენუმებზე მიღებული დადგენილებების შესასრულებლად. მათი გადაადგენული ამოცანა ასორტიმენტის დახვეწათანამდროვე, მოღურე, სეზონური ფეხსაცმლის წარმოებაში დროულად ჩასაშვებად, ისინი კვლავ მოინახულებენ მეგობარ კოლექტებს, ერთმანეთს შრომით მიღწევებს გააცნობენ ხუთივე ქალაქის წარმომადგენლები, რომლებიც ადამიანთა სიხარულსათვის, ღამაზო, ვამძღე, მზით-სატარებელი ფეხსაცმლისთვის შრომობენ.

მეგობრობა გზად

ალექსანდრე პუშკინი

მ. მაინაძისკაძე

საქართველოს მიტებს დაძვინა ზეწარი მწუხრისი; მოზრბის და მოზბის არაგვი ღრენით. ვწუხვარ და ვტკბები, — შენი ხატი მინათებს წუხილს. წუხილი იგი — სავსეა შენით. შენით და ისევ მხოლოდ შენით! კეშანს ნათელს ო, არაფერი ამღრტებს და ჰქვენის და იწვის გული, სიყვარული ხელახლა ანთებს — უსიყვარულოდ რადგან ყოფნა

არ ძალუფს შეშლილს.

თარგმნა მ. ლაბანიძემ

... ოცი, და იქნება შეტე საუკუნეც. ვათრიე მზაგვრელთა ხუნდები. დღეს კი აქ დროშები ფრენს ბოლშევიკური. სხვა საქართველოში ვბრუნდები.

გერმანული ბიზნეს-სიტუაცია

არც დავიწყებული მხარისა, მე, შეშავალი ვარ ერთ ფედერაციის საბჭოთა დიდ შთა და ბარბის.

თარგმნა ი. ანაზინძემ

ბელა ახმაღულინა

მე საქართველოს სიზმრაში ვხედავ

ჩემს საქართველოს სიზმრებში ვხედავ და როს კარს დილის სინმინდე აღებს, თითქოსდა ყურძნის ნეტარი წვენი და სიტკბობა მისიველს ბაგეს. ახლა ყოველგვარ ნატვრას მოვეშვი, ან სხვა რა უნდა ისურვო კაცმა, მხოლოდ ოქროვან სვეტიცხოველში ერთი საბრალო სანთელი დაევსა.

ვლოცულობ მცხეთის უმცირეს ქვაზეც, აღვაღუნ ქებას გერმანულ მარაბდის: ღმერთო, ამყოფე ყოველი ასე, ვით არის ახლა, ან და მარადის. დე, მოცუბდეს ყოველთვის მშლაერი, ეს ჯდალსნობა ჩვენს ბედთა მარათვის: სინკატრე ჩემი მშობელი მხარის, სინაზე იმ სხვა მამულის — ქართლის...

თარგმნა ნელი ბაბინიძემ

იოსებ ნონეშვილი

ვახანებ VI მოსკოვი

იგი დუმილში შერთვია ბურანს, შუღლს მბურავს ფიქტი — კურუმო ნისლი. ეწუში თეთრი კარბუქი ბრუნავს და უვა-ყორნების ჩხავილი ისმის.

უცებ სარკმელთან დარეკავს ზარი, ხიდაღე მარხილი მიაფრენს მგზავრებს... მეფის მკმუნვარე ფიქტი და თვალთ მშიმედ გაკვეთბა სევდიან ზარბებს.

კვლავ საქართველოს თავანი მჭარავს, ვინა სთქვა, ქართლი დაცარიელდა... ზღვასავითი ლურჯად გაშლილი ყანა ცისფერს შეფრთვის დასალიერთან.

მა, სვეტიცხოვლის წმინდა ტაძარით, ვით ქართლის გული ურარმაზარი, განათებულა ძველი დიდებით, ტრანეზთან დგანან ბაგე ატიდებით.

ღმერთს ავდრებენ დარბეულ მამულს, თამარ დედალოვს ცრემლებით ნაშულს, ეს ნისლი კი არ ირბევა ასე განთიადისას სურამის შთაზე.

ქართველი დედის ლეჩიკა წმინდა გადააფენია ივერის ამ დილით... შორს თეთრი მტრედი მოფრინავს ცივან, მოაქვს ნისკარტით რტო ზეთისხილს.

იქნებ კვლავ აღსდგეს სული ძლიერი, ბედის ბორხალი დაბრუნდეს წაღმა და გადაურჩეს ზღვა მტერს ივერი, ვით კილიბანი — ხიბლიურ წარდღვნაჲ!

ვაგაბს, ეს ფიქტი გამოაფხილდებს, ქრება წმინება, ვით ღამის ნისლი, შორს ოხლად რეკავს ზარი მარხილზე და უვა-ყორნების ჩხავილი ისმის.

ასე დავხატე სურათი შენი მოსკოვის ახლოს, სევენჯის თაღებთან. სამეფო კაბის ბრწყინვალე ფერი შეუღებთა სტამბის საულბახებ.

ასე დავხატე სურათი შენი, მეფეც მესტამბეც, მეფეც მგოსანო, საქართველოდან გადახვეწილო და საქართველოს ბედზე მლოცავო.

შენი ივერი გაღურბა წარდნას, ბედის ბორხალი დაბრუნდა წაღმა.

ქართული წიგნის მამავ და თვალთ, მეფეც სარდალო, მეფეც მგოსანო, საქართველოდან გაქვეყნებულო და საქართველოს ბედზე მლოცავო.

ბალატიონი

მოსკოვი

დაფუძნებიდან 800 წლის უსისრულბის ბაშო

მოსკოვში მახსოვს უთვთრეს თოვლში ზვეული ცარცივით, მგმინავდა, სულშეხუთული ორთავიანი არწივით.

მოსკოვი მახსოვს გაჭრილი დიდბინის ნანატრ სხივივით. ეხლა მოსკოვი მსოფლიოს გააუტურებს სხვა არწივით. სხვა რომელია ქალაქი სიცოცხლის ასე მწურვადელ? არწივებს, იქ აფრინილებს, ჩვენი სალმა მხურვადელ.

დ. იაკობშვილის ფოტო

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნიკოლოზ ტინოვსკი

ირიე ჭავჭავაძეს

შენ ასე წერდი: „რა კარგია გაღვიძებული ადამიანი, მაგრამ უფრო კარგი ის არი, უსამართლობით ვისაც ქვეყნად უღრმავს გული და ძილის დროსაც ქვეყნის ბედზე ფიქრობს მღვიძარი. ჩემო სამშობლო, შენ შვილები თუ გავხვ ამგვარი, მე მათ მოვინახავ, აღტაცებით რომ ვცე თაყვანი“, და საქართველო მოგმახოდა ფეხზე დამდგარი: — შენ ხარ, ილიავ, იმ შვილებში პირველთაგანი, რადგან სიმართლით სულდგმულობდნენ წიგნები შენი და ხალხის ბედზე მოუთხორობდა სტრეკოვთა ჭარი, შენმა იმედმა გადალახა ავ დღეთა ბჭენი, ახლა იმედი, — რეკავს ხალხის დიდების ზარი.

შენს გაყოცხლებულ ნათელ სიტყვას აღარ სდევს ჭარი, ჰადარა თბილისს მოუშუშდა ძველი იარა, და თერგსაც ახსოვს, დღემდე ახსოვს კაბუკი მგზავრი, სამარადისო უცვლადების ვინც აზიარა.

უენი კახური შემოდგომა შენსკენ იჩქარის, შენგან ნაჭები სილამაზე კვლავაც შენია, გახედე ისევ, უვარლის მთებზე ბრწყინავს ცისკარი და საგურამოს ტყეებს ოქრო გადააფენია.

ეს ნათელი დღე შენს სამშობლოს ბედმა აღიარა, დღეს ჩვენთანა ხარ და შენსავით ხარობს რომელი? შენ ხალხთანა ხარ, მეგობარი უველა ხალხისა, ცველა მართალი ლექსის მოქელის მხარში მდგომელი.

ვაშა, გმირთ გმირო, შენს ბრძნულ აზრს და დიად საქმესა, შენ ადრე გწამდა, რომ ჩვენ ბოლოს ამ გზას ვაძვებდით... იმ დღეს ვაგონებთ, როცა თოფზე ცეცხლმა გააქცევა და ცეცხლად იქცა დაქცეული სისხლი პოეტის.

იმ ცეცხლის ალი საგურამოს ახლო ბრწყინდება და მის ნათელში გახვეული მოჩანს მთა-ხარი. დგას ოხრისკი — მისი შუკი, მისი დიდება შთამომავლობას გზას უნათებს, როგორც დამპარი.

თარგმნა ბრ. აბაშიძემ

ბ. გრიგოლაშვილის კვებლი თბილისში, სანაპიროზე.

ავტორი მ. მერაბიშვილი

ე. გოგოლევა

გაბი გეგრი რამ ასლომს

ვ. ანჯაფარიძე

ქართველი და რუსი მსახიობების ურთიეროკავშირს მორეული და ღრმა ფესვები აქვს. მეცხრამეტე საუკუნიდან მოყოლებული ქართული თეატრის კორიფეები: ვ. აბაშიძე, ლ. მესხიშვილი, ნ. ვახუშია, შ. საფაროვა-აბაშიძისა, ვ. გუნიბა, ე. მესხი მეგობრობდნენ გამოჩენილ რუს მსახიობებს. წინაპართა გზა გააგრძელეს ქართული საბჭოთა თეატრის მსახიობებმა: ა. ხორავამ, ა. ვასაძემ, თ. ჭავჭავაძემ, ს. ზაქარაიძემ, ვ. ანჯაფარიძემ...

ვ. ანჯაფარიძეს, რომელმაც მოსკოვის მცირე თეატრთან არსებულ სტუდიაში მიიღო თეატრალური განათლება, ყოველთვის ახლო ურთიერთობა ჰქონდა ცნობილ რუს მსახიობებთან: ვ. ტურჩინინოვსთან, ი. პევეკოვთან (ისინი მისი პედაგოგები იყვნენ), ა. იაბლოჩინისთან, ი. კინიპერ-ზეხოვსთან, ვ. კაჩალოვთან, ა. კოონინთან, ა. ხმელოვთან, შ. ბაბანოვსთან, ვ. შარტკოვსთან, ს. ვიკოტოვსთან, ბ. ლევინოვთან... მათგან დღეს ცოცხალი არიან: ფ. რანესკაია, რ. პლიტიჩი, მ. ცაროვი, ე. გოგოლევა... ისინი თავიდან ადგენენ ერთმანეთის შემოქმედებას, ერთმანეთს მეგობრულ რჩევას აძლევენ და პირად რატიმ სათუთად ინახავენ გულთხად წერილებს. ჯერად მხოლოდ ვ. ანჯაფარიძისა და ვ. გოგოლევას ურთიერთობაზე გეოგრაფიკული იმიოწერის გარდა მათ ბევრი მნიშვნელოვანი რამ ახსოვდება... რაკ ჩვენ ვაკვირდებით, რა თქმა უნდა, ეს არის მარჯვნივში. კე ვიცი, რომ მისთვისაც ერთნაირი ეს არა, ერთადერთი იდეალური ხელოვანი კოტე მარჯვნივშია... — ამბობს ვ. ანჯაფარიძე.

ე. გოგოლევა, როგორც მსახიობი, ვ. ანჯაფარიძემ 1925 წელს თბილისში მცირე თეატრის გასტროლების დროს ნახა (ე. გოგოლევა პანოვას როლს ასრულებდა ე. ტრენინის პიესა „ლეოვო იაროვიაში“, პირადად კი 1930 წელს მოსკოვში მარჯანიშვილის თე-

ატრის გასტროლების დროს გაიქცა. „ურთულ აკოსტას“ წარმოდგენის დაწყების ცინ ე. გოგოლევა ვერიკოსთან კულისებში შევიდა: „დღისბინა მესმის ე ვენი ამბა“, ძალიან მიწა თქვენი გინო... — უთხრ მან ქართველ მსახიობს (იმ დროდღე მცირე თეატრის სპეტაკლებში ე. კოვოლევი ასრულებდა იგივეთს როლს). დამთავრდა წარმოდგენა, ე. გოგოლევა აქ ჯავებას საზღვარი არ ჰქონდა... დღემდე ვერკოს იგიდითს გამოგონებულ შთაბეჭდილებას ტყვეობაში დარჩა... მცირე თეატრის ხელმძღვანელობამ მხოვად, რომ თავისუფალ დროს ერთხელ მაინც შეთანხმა მათს „ურთულ აკოსტაში“. ამწუხაროდ ეს არ მიზნებდა“ — იგონებს ვერიკოს.

ე. გოგოლევა, როგორც მსახიობის ბედი გამოჩენილმა მსახიობმა ა. სუმბათაშვილ-იუგინმა გადაწყვიტა. მისი რეკომენდაციით მოვიდა ის ფილარმონიის დრამატულ სასწავლებელში, შემდეგ კი — მცირე თეატრში. ე. გოგოლევას პირველი პარტნიორიც ა. სუმბათაშვილი იყო. ის ახალგაზრდა მსახიობის აუღიერი მოძვარი გახდა. დღეს ე. გოგოლევა ა. სუმბათაშვილ-იუგინის საგრიმირო ოთახში. მის სარკესთან იკეთებს გრძიმს, მისი ცხობის ამით და თავს ბედნიერად თვლის. ამას ეხსოვრის უბედნიერესი დღეები იყო მარჯანიშვილთან შემოხამა. მარჯანიშვილის მიერ 1933 წელს მცირე თეატრში განხორციელებულ „ფლოკანოსში“ ე. გოგოლევიმ უბოლის სახე შექმნა. ამ სულელობა სახემდე ამშვენა დიდი მსახიობის შემოქმედება... საოცრად ლამაზი იყო, მომზიბველობით გამოირჩეოდა ყველაისან... — იგონებს ვერიკოს. მარჯანიშვილის რეჟისორულ პრინციპებს დამორჩილებულად ე. გოგოლევიც ებოლის როლში ხინთიშვილ მსახიობის თვისებებით გამოიბრუნებდა... ამიტომაც არ შეუძლია მას მარჯანიშვილზე აუღილებულად საუბარი.

ე. გოგოლევას ბევრჯერ უთქვამს, საქართველო ჩემი მცირე სამშობლოა. ადრეულ წლებში, იგი, ესტრადაზე გატყობით კიბულობა ნესტან-დარგუბის წერულს (კ. ბალაშინის თარგმანით). ეს შემთხვევაც მოწმობს საქართველოსადმი მის განსაკუთრებულ დამოკიდებულებას. მოსკოვში საგასტროლოდ ჩასული ქართული თეატრის არცერთი წარმოდგენა არ დარჩენია უნახავი, არ გამოუტყვებია ქართველი მსახიობების შემოქმედებით სადამიერი. 1958 წელს ვ. ანჯაფარიძის შემოქმედებით მოღაწეობის 50-წლის იუბილზე ე. გოგოლევა რატომაც არ ჩამოვიდა, რამდენიმე დღის შემდეგ კი ვერიკოს, სპეციალურ ვერიკოსი რაც მოხდა, რომ მხოლოდ გუმინ, მეტად დავიანებით გავიყვ თქვენი დღესასწაულის ამბავი... — ჩემი ყველაზე გულითხად, ყველაზე გულწრფელი სურვილები პირადად თქვენ, საყვარელ მსახიობს, ბრწყინვალე ქალს, ფაქი და კარგ მეგობარს გაუთვინს.

რომ იყო დეტი, მცირეფასო, როგორი თავადებული და მხრავალე თავყინისმეძელი ვარ თქვენი, ვერ კიდევ იმ დღეებშია მორეული წლებიდან, როცა ექვენ ჩამოხვედით ჩვენთან მოსკოვში — მე არარეულებრივ ივლის გველესიმბო მარჯანიშვილის დადამტულ „ურიკოსი“!

გადის წლები, თვეება და ცოტა, ეკ, რა ცოტა როლი დავარჩამ შესაქმნელი, მაგრამ თქვენი ჩინებულ ტელანტი, დიდი მსახიობის ტალანტი სამავალით გახდება მომდევნო თაობისათვის.

ჩვენ, მოხუცები, რომ... გიგზაბადით აბეგნი რამ მიგვიღია... თავს დახვდა, დაბდა გიხრით... რად თქვენი ე. გოგოლევა“.

ხოლო 1968 წელს, მოსკოვში, მსახიობის ცენტრალურ სახლში ვ. ანჯაფარიძის შემოქ-

მედების საღამოზე ე. გოგოლევი, რომელიც თავად საუბრობდა თამაშობაზე ლედი მატეტის (ე. შექსპირის „მატეტი“) როლს, აღფრთოვანებულმა მუხლზე შემოიკრა ხელი და ვერიკოს გულწრფელად უთხრა: „მე რომ გვიან შეთანხმა ეს როლი, ბევრ რამეს მოგპარავდით. ბედმაო ჩემო თაო, აი თურმე როგორ უნდა სიყვლედი მოქმედების ამ სცენის თამაში, როგორ ვიდებოდი თურმე!“

მარჯანიშვილის დახატვის მე-100 წლის თავის იუბილეზე ე. გოგოლევი 1972 წელს კვლავ ჩამოვიდა თბილისში და მგზნებარე სიტყვებზე წარმოიქცა. რა თქმა უნდა, ე. ანჯაფრადისთან იმყოფებოდა სიტყვად. იმ საღამოს ბოლო არ უნდადა საინტერესო მივრუნებებს. რიყრაზე, როცა ე. გოგოლევი სასტუმროში მივავიღეთ, მან გამოითხოვინა ამაყი ტონით გვითხრა: ისეთი მგზნებარე მკვებს, რომ ვერიკო და მე ის ლედილი დები ვართ, თვატრის მსახურად რომ გაგვიჩინა ლმერთა“...

როგორც ვწვალა ღიდი ხელოვანის, ისე ე. ანჯაფრადისა და ე. გოგოლევის მსახიობური ინდივიდუალობა სრულად განსხვავებულია: თამაშის მანერაე არაერთი არა მგავს ერთმანეთს, მაგრამ მათ ახალბეებს შემოქმედებითი ახალგაზრდობის შენარჩუნების უნარი, უკომპრომისობა, მედშივი ბობობობობა, სცენური საიდუმლოს უფრო ღრმად ამხისნის დაუოკებელი გინი, ცხოვრების წლების დაუმორჩილებლობის ძალა, ის შემოქმედითი თვალები, ჯადოსნური ბრწყინვალეა რომ აკლდება დრო ვაშის ვაშო.

ესევე შერამდენე თამაშ მივიდა, თანამედროვეობამ სასცენო ხელოვნების სიხალე წარმოვიდა. ე. ანჯაფრადი და ე. გოგოლევი უცვლელად ერთგულნი რჩებიან თავიანი შემოქმედებითი მრწამსისა, მაგრამ, ამავე დროს, დროის მოთხოვნის შესაბამისად იცვლება მათი გამომსახველობითი საშუალებები.

- აღბეებელი ვარ ე. გოგოლევის ბოლოდროინდელი ნამუშევრები და მამურე (ქ. სარმანის „მამურე“) მისი შემოქმედების გვირგვინად მიმჩნია, - ამბობს ვერიკო, - მაოცებს მისი აღმფრენა და სცენაზე ასე გატანებითი თამაში, როგორც ახალგაზრდობაში“.

ე. გოგოლევა რედიკალისათვი ინხანეს და მყერდს იმშვენებს გულქანდით - რუსული თვატრის მსახიობის ს. ერმოლოვას პროფილი. ამიტომ სიამოვნებით გაგვახსენდა ე. გოგოლევას შარშინწინანდელი თბილისში უფრის დროს, მის შემოქმედებით პორტრეტზე მუშაობისას, თვატრმცოდნე ნანა ლეიწფაძისთვის გახსნადებული გულისწინადები: „ღღეს ვერო ჩემთვის ივივაო, რაც ღერე ერმოლოვა იყო, რომელზეც ელოცულობდი, ისევე განუმეორებლად შესახებდა, ისევე ვალმერთებ როგორც პიროვნებას, როგორც ხელოვანს...“

ეს სიტყვები ერთხელ კიდევ გვიდასტურებს ანჯაფრადისისა და ე. გოგოლევის ნახევარსაკუთვან მეგობრობას და ქართველ და რუს მსახიობთა მეგობრული ურთიერთობის სიმბოლოდ გამოდგება.

ქართველი ქალები რუსეთში

ციცილია კალანდაძე, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი

გეორგიევსკის ტრაქტატი რომელიც 1864 წელს მოხდა, რუსეთს დაუბრუნდა რუსეთს და ქართველებს მთელი რუსეთის მანძილზე. განსაკუთრებით კარგად შეისწავლა საქართველოში შემოვიდა ქართველი რიანი; მან მთლიანად დააკავშირა საქართველოს მთელი რუსეთის მანძილზე და დაწესდა რუსეთის მთელი რუსეთის მანძილზე. საფრანგო მებრძოლ ქართველ პატრონთა არჩევანი სავსებით გამართლდა. გეორგიევსკის ტრაქტატი იმ ურთიერთობათა დეკლარაციული აღიარება იყო, რაც რუსეთსა და საქართველოს შორის თითქმის სამხრეთის მანძილზე ვითარდებოდა. ამ ურთიერთობის დროს საქართველოს, მისი წარსულისა და მომავლის სწორი გაგნობის სავსებით განსაკუთრებული როლი შეასრულეს თვითონ ქართველებმა. მოსკოვის ქართული კოლონიის წევრებმა, ბევრი მათგანი თავსაწინაო საზოგადო და პოლიტიკური მოღვაწე, მეცნიერი და მწერალი გახლდათ (ნამჩუვაკი), დ. ი. ჩუბინოვი (ჩუბინაშვილი); მ. ნ. გარეჯანოვი (გარეჯანაშვილი), თანამედროვეები, დონაირები, ბარათაეები (ბარათაშვილები), ს. ი. დავითაშვილი (დავითაი), ნ. ა. წერეთელი, დ. ა. ერისთავი, ე. ე. ქედიე (ჩელიძე), მძემი ჭილაშვილები (ჩილაშვილები), ს. ლ. ნაჭყალი (ნაჭყალი) და სხვანი მრავალი, რომელთაც თავისუფლად შევიძლია მივხედოთ დეკლარაციის პ. ბესტუვევის ნათქვამი მეგობარს. ნ. კ. ჭილაშვილზე: „ეთილოზობილური საქმისათვის მუდმივი მზადყოფნა ამუშავებს მის კეთილშეშენებას, საინიუბანსა და ახალბელებს გრძობაზე“ იგი ქართველად წარმოშობით, მაგრამ გულწრფელად ეხმარებოდა, რომ ზეშინა სამშობლის ბევრი ასეთი გერო მკვადეს“.

კულტურის დარგში დიდ და ნაყოფიერ მოღვაწეობას ეწეოდნენ რუსეთში მცხოვრები ქართველი ქალებიც. მათგან უნდა მივიხსენიოთ ცნობილი მწერლის პეტრე ივანეს ძე შალიკაშვილის (ადრინდელი ქართული ემიგრაციის ოქაზის წარმომადგენლის, რომელსაც სახელი ვაითქვა XIX საუკუნის პირველი ნახევრის რუსული ლიტერატურასა და ფერწალისტიკაში), კალიშვილი - მწერალი ნატალია პეტრეს ასული შალიკაი. იგი რუსული ლიტერატურის ისტორიაში პირველ ფერწალისტიკადა ქალად შევიდა.

ნატალია შალიკაშვილი ე. ნაჩკაიას ფსევდონიმით წერდა. მისი ნაწარმოებები იხვედებოდა „სოფრემენიში“, „რუსული კვინტინიში“, „მოსკოვისეი ვაზბერანსეი ვეფერისობიში“.

„რუსეთი შირში“ „ბესედაში“, „რასხვენიში“ და სხვა პერიოდულ გამოცემებში. თითო-მეტი ნაწარმოებიდან გამოირჩევა რომანი „ორი და“ და მოთხრობა „ლუქმა პერისასავის“. ეს სოციალური დენადობის მქონე ნაწარმოებები აღესაყ იტერესით იკითხება.

პეტერ შალკაშვილის და — შერალი ქალი აღესაყნარა იგანეს ასული შალკაია — რვა მხატვრული ნაწარმოების ავტორია, იგი შიარტანდობით მოღვაწეობდა ვენედა და შინი ნაწარმოებები შირალი იბმებოდა აგრეთვე „ერნაშში“, „პრაიტი-ნოე პოდუნევი პრეტოვოდენე კრემენ-ში“, „ღამისი ფრანაში“ და სხვა ფრან-ლებში.

თავის დროის მოწინავე ქალი იყო პე-ტერშტრის ქართული კოლონიის წარმომად-გენებელი ბარბარე ილიას ასული თურქეს-ტანიშვილი (ტურქესტანოვა). რომელმაც სახელი გაიქცა ფრანკოსტური წერილე-ბით. ტურქესტანოვას მიმორება (ფრანკულ-ენაზე) მისკოში ჟოვლ შევიტარის დაბოლობატურ წარმომადგენელთა და ტურ-ქესტანოვას სამხაროვი წერილები, რომ-ლებშიც აღწერილია მისი მოგზაობა ევ-როპაში და მასხუელი ამ ეპოქის იდეები და განწყობილებები. გამოქვეყნდა ფრანკლ „რუსეთი ანტიკა“ (1883-1884 წწ). ა. ი. ტუ-რგენოვას. პ. ა. ვიაჟესკის მიმორებაში. ტურქესტანოვა მოიხსენიება როგორც „კეკე-იანი და არაჩვეულებრივი ქალი“. ერთ-ერთი წერილი ტურგენევი წერს, რომ „იგი კეთილად იყო და თავაზიანი და არაჩვეუ-ლებრივად კეკიანი ქალი გაბლდო. თუცა ხელმოკლედ ცხოვრობდა, მაინც ჰეგის ეხ-მარებოდა და თავის მრავალრცხვას ნაც-ნობთა შორის სახამაოვრო მოგონებები და-ტოვა.“

რუსეთში მეზობრებ ქართული კლთა შო-რის გამოირჩეოდა ტეპარა (ტაბიანა) ზებრე-უდლი (ვეიდემეირის მეუღლე). იგი მხატ-ვრული თარგმანებსაც ასრულებდა და საკუ-თარ ნაწარმოებებსაც ზებდავდა, როდენ უსველონიში. ზებრეუდლი მეგობროდა დიდ ა. ს. პუშკინთან, ვ. ვუკოვსკისთან, პ. ვიაჟესკისთან, ი. კოლუოვან და სხვებთან. პუშკინის ლექსების მეტაბრამა ა. ლებეფან-ულტარა მას თავის წერილებით მიმარვა-ვი („ტეპარას“, «K Тетяне», 1815 წ.). პოეტმა კოლუოვამ კი მას თავისი ცნობილი ლექსი მიუძღვნა.

ქართველთაულ საშუაოების ასრულებდა და ქართულ ზელნაწერებს იწერდა პეტერ-ბურგში 1804 წ. ჩასული მათა პეტრეს ასუ-ლი ჩიქოვანი. ატლახების ასლები გადა-ლებით იგი ხელს უწყობდა ქართული გეო-გრაფიული რატლახების გამარკვლებასა და პოპულარიზაციას.

ამრიგად, ახალი მასალებისა და წყაროე-ბის მოძებრებებით საშუალება გვეძლევა წარმოვადგინოთ თუ რაოდენი დავალი დას-ხება რუსეთში დასახლებულმა ადრინდელი ქართული ემიგრაციის წარმომადგენელმა ქალბებმა ორი ხალხის დაახლოებასა და მე-გობრობას.

მილიონი ალისფერი პარდი

საბჭოთა ესტრადის საუკეთესო წარმომადგენლის, მომღერალ ალი სუბოვანოვას სიმღერებს ყოველთვის სიამოვნებით ისმენენ: მელოდი, სიმღერების სინტერესო შინაარსი, და მესრულების არტისტიზმი განა-ბირობებს ესტრადას ამ ვარსკვლავ-ის პოპულარობას. ზოგჯერ სწორო-ედ მისთვის იწერება ლექსები, იქმ-ნება სიმღერები და ისიც განუშე-ორებულ ელფერს სძენს ყოველ მა-თვანს... „მე ასე მიმარჩია, რომ იუ-მორისა და ირონიის ელემენტი სი-მღერას ახალ განზობილებას ანიჭე-ტის“, — აღნიშნავს ალი. მისმა „არ-ტისტიკონომ“ „ოქროს ორფეოსი“ დაი-მსახურა, ასევე დაჯილდოვდა სოპოტ-ში სიმღერა: „მეფეებს ყველაფერი ძალუთ“. სწორედ ირონიითა და ხალისიანი იუმორით იხიბლებოდა მსმენელი. ბავშვობიდანვე გწერს ლე-ქსებს და მიხარია როცა ჩემი მისწერილობით გადაღებული ფი-ლმის შემდგე ასე მიწოდებენ: „ქალი, რომელიც მღერის“... განაცხადა მიმღერალმა ფრანკლ „არტისტიკაში“. რაც შეეხება სიმ-ღერას: „მილიონი ალისფერი ვარ-დი“. იგი მთრთოლოვარე და ღრა-მბული. მუსიკა რაიმონდ პაულსის კეთუენის, ტექსტი კი ცნობილ რუს პოეტს — ანდრეი ვიზნესენს-კის. ქართველი მსმენელისათვის ლე-ქსი შინაარსი დიდ მხატვრულ — ნიკო ფიროსმანის ცხოვრების ერთ სველიან ამბავს ავონებს, ალბათ: როგორ გაყიდა ყველაფერი და მო-მღერალ მარგარიტას უმარევი ვა-ლი ნიკალს ცხოვრების! კვადე ვარმა. ეს ამბავი მართალია, მით უმეტეს, რომ ცნობილმა რუსმა მწერალმა კონსტანტინე პაუსტოვს-კიმ მშვენიერად აღწერა ეს პერიო-დი ნიკალს ცხოვრების! კვადე და ლექსი „მილიონი, ალისფერი ვარ-დი“ თითქმის იმავე რიტმით ვთარ-გმენ. იქნებ, ჩვენმა გოგონებმა ქარ-თულად იმღერონ მეუთი ეს სიმღერა.

ეს ამბავი მშვენიერად იყო უთხრობია სკოლაში მშვენიერად იმეორებოდა. მსმენელთა ყურადღებას ადგა, სახლი გაყიდა, ნახატები გაყიდა, ყველიები იყიდა, მოედანზე გაიკადა.

მისამღერა: მილიონი, მილიონი, ალისფერი ვარლები, სარკელიდან, სარკე მელიდან ვარლები, სიყვარულით, სიყვარულით, გადნება და ცხოვრება გადაგექცა ვარლებად, ქალი მოდგა სარკელთან, რა ვარდისფრად გათენდა? შევიშალე, მგონია, ეს ყვავილთა კონია, ალბათ, ვინმე მდიდარმა ჩემთვის გამოიტანა, იუსაკ ქვევით, დამწვარი, უსაკვარო მხატვარი.

მისამღერა: მილიონი, მილიონი, ალისფერი ვარლები, სარკელიდან, სარკე მელიდან ვარლები, სიყვარულით, სიყვარულით, სიყვარულით, გადნება და ცხოვრება გადაგექცა ვარლებად. შეგება, ტრფობის წაითა, მეგრე ქალი წავიდა, მაგრამ გაპყვა აღდებით სიმღერები — ვარლები. ბედისაგან დამწვარი, წაწალებდა მხატვარი, და ცხოვრებას მადლდებით უნათებდა ვარლები.

მისამღერა: მილიონი, მილიონი, ალისფერი ვარლები, სარკელიდან, სარკე მელიდან ვარლები, სიყვარულით, სიყვარულით, სიყვარულით, გადნება და ცხოვრება გადაგექცა ვარლებად.

ნაზი კილასონია

როგორც სკკპ ცენტრალური კომიტეტის 1988 წლის ივნისისა და საქართველოს კპ ცენტრალური კომიტეტის 1988 წლის ივლისის პლენუმებზე აღინიშნა, მეცნიერულ-ტექნიკური რევოლუციის განვითარების თანამედროვე ეტაპზე ქვეყნის სოფლის მეურნეობის წინაშე დაუჩინებელი დიდი ამოცანების წარბაქებით გადაწყვეტილების ერთ-ერთი უადრესად მნიშვნელოვანი პირობაა სოფლის მეურნეობის ზონალური სისტემის დამუშავება და მისი წარმოებაში დანერგვა.

რედაქციამ სთხოვა საქართველოს სოფლის მეურნეობის ეკონომიკისა და ორგანიზაციის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის დირექტორს, პროფესორს პეტრე ულენტს ჩვენი მკითხველებისთვის მოეთხრო, თუ როგორ ზორციელდება სოფლის მეურნეობის ზონალური სისტემის დამუშავება და მისი წარმოებაში დანერგვა ჩვენთან, საქართველოში.

პატრიკემულ პეტრე ულენტს, რომელსაც წლეულს 80 წელი შეუსრულდა და კვლავ ენერგიულად უძღვება თავის დიდ შოკალებას, საქართველოს ქალები მხურვალედ ულოცავენ ამ ღირსსახსოვარ იუბილეს და უსურვებენ ჭანმრთელობას, ხანგრძლივ სიცოცხლეს!

ქვემოთ ვაქვეყნებთ პატრიკემულ პეტრე ულენტს წერილს სოფლის მეურნეობის აღმავლობის საკითხებზე.

პეტრე ულენტი,

საქართველოს სოფლის მეურნეობის ეკონომიკისა და ორგანიზაციის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის დირექტორი, აკადემიკოსი.

სოფლის მეურნეობის აღმავლობის დიდი რეზერვი

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივანი ანზ. ი. ვ. ანდროპოვი მოკავშირე რესპუბლიკების კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტების, სამხარეო და სალოქო კომიტეტების პირველი მდივნების თაბაშირზე თავის გამოცხადებაში განსაკუთრებით ხაზს უსვამდა იმას, რომ უხვი, მყარი მოსავლის მისაღებად აუცილებელია გადავიდეთ მინათ-მოქმედების ზონალურ სისტემაზე, რაც ყველგან არის დანერგილი, მაგრამ, — ნელი ტემპით. ამხანაგი ი. ვ. ანდროპოვი იქვე აღნიშნავდა, რომ წლების განმავლობაში თაროებზე დევს მეცნიერებისა და სპეციალისტების მიერ დამუშავებული რეკომენდაციები, მინათმოქმედებას კი ძველებურად უძღვებიან.

საწინააღმდეგო, ამ მხრივ არც ჩვენი რესპუბლიკაა გამონაკლისი. აქაც სოფლის მეურნეობის გაძლიერების სისტემები, გასურხარლად მუშავდება, ახლდება, ამ

სისტემების ამსახველი ლიტერატურა მასობრივი ტირაჟით იბეჭდება (მეოთხედი განსაკუთრებით 1982 წელს განხორციელდა), მაგრამ წარმოებაში მათი დანერგვა ძალზე ნელა მიმდინარეობს.

სოფლის მეურნეობის გაძლიერების სისტემის შინაარსის დამუშავება მთიან ქვეყანაში — საქართველოში განსაკუთრებულ სიმძნელებთან არის დაკავშირებული. საქართველოს კპ ცენტრალური კომიტეტის მეცბერ პლენუმზე (1978 წ. თებერვალი) სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიბიუროს წევრობის კანდიდატი, საქართველოს კპ ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივანი ე. ა. შვირინძაძე მოხსენებაში შეეხო რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სპეციფიკურ თავისებურებებს. ეს არის მთიანი რელიეფი, მკვეთრად გამოხატული ვერტიკალური ზონალობა, ნიადაგის საფარის და კლიმატური პირობების დიდი ნაირსახეობა

მცირეინიანიობა, დასამუშავებელი მიწის მასივების მცირე კონტრასტობა და ა. შ. მან აღნიშნა, რომ „არ შეიძლება არ გავიფიქროსინოთ ეს ფაქტორები, როცა საქმე ეხება საერთოდ სპეციალიზაცია. მეცნიერულად დამუშავებული ზონალური სპეციალიზაცია იმის საწყისი ბაზაა, რომ კოლმეურნეობებმა და საბჭოთა მეურნეობებში სამეურნეობათაშორისო კოოპერაციისა და აგროსამრეწველო ინტეგრაციის ბაზაზე მოგაწყობოთ მსხვილი სპეციალიზებული წარმოება“.

ჩვენი სოფლის მეურნეობა, რომლის ორგანულ ნიადაგს მინათმოქმედების გამოკლები მეცნიერულად დასაბუთებულ სისტემები შეადგენს, რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობისა ზონალური სპეციალიზაციის გათვალისწინებით არის დამუშავებული და მოიცავს შემდეგ საკითხებს. ნათესების სტრუქტურა და თესობრუნეობი, მარცვლული და მარცვლ-

ულ-პარკიანი და მინდვრის სხვა კულტურების მეთესლეობა, კარტოფილი და ბაჩხა-ბოტანეული კულტურები, მიყვანა-ხეობა, მხილვობა, მეჩაიობა, მეცხვრესობა და სუბტროპიკული მინთომომედიგის სხვა კულტურები, სასოფლო-სამეურნეო კულტურების განოყიერება სიატემა, მცენარეთა დაცვა მავნებლებისა და დაავადებებისაგან, საბეტო მელორაციული ღონისძიებები (საბეტო და მინდორ-სავეტი ტყე ზოლები), სასოფლო-სამეურნეო მელიორაცია, ნიადაგის ეროზია და მასთან ბრძოლა ღონისძიებები. ასევე ზონალურ თავიანთებრებათა გათვალისწინებით არის დამუშავებული საკვები ბაზის ორგანიზაციის ღონისძიებები: მინდვრად აკვეტნარმოებისა და ბუნებრივ საკვებმომკვების გამოყოფა.

მეცხოველეობის ცალკე დარგში მიხედვით არის მოცემული ზონალური თავიანთებრებათა გათვალისწინებით მათ გაძლევის ღონისძიებები, აგრეთვე სასოფლო-სამეურნეო წარმოების მექანიზაციითა და ელექტროფიკაციის, შრომის ორგანიზაციითა და ანახაურებში, სასოფლო-სამეურნეო წარმოების მართვისა და, პოლის, სოფლის მეურნეობის გაძლევის სიატემის კონომიური ეფექტიანობის აკიხიები.

გაძლევის სიატემებში გათვალისწინებული ღონისძიებები ცერდნება მეცენიერების მიღწევისა და მონინეობის გამოცილებლის განზოგადებას, რაც ხუთწლიდში ზუატდება ახალი მონაცემების საფუძველზე. ამ დიდა და რთულ მუშაობაში მონინეობენ რესპუბლიკის სააკტემა, სასოფლო-სამეურნეო ორგანოების, სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებათა და უმაღლეს სასოფლო-სამეურნეო სასაქონლეობის მუშაეთა დიდი კოლექტივები. ახლა, ისევე როგორც მთელს ჩვენს ქვეყანაში, საქართველოშიც სოფლის მეურნეობის გაძლევის სისტემების შეახები რეკომენდაციები მე-12 ხუთწლიდ-დიდათია მუშავდება.

თავითავად ცხადია, რომ სოფლის მეურნეობის სანარმოო სპეციალიზაციის ზონებისა და ქვეზონების მიხედვით (რესპუბლიკის ტერიტორიაზე გამოყოფილი 11 ზონის და 7 ქვეზონის), შემუშავებული რეკომენდაციები არ გამოიყენება, როგორც მზა რეცეპტი ზონის ყველა მეურნეობაში. ამ რეკომენდაციების, ანუ მეცნიერული რჩევების საფუძველზე თითოეულმა კოლმეურნეობამ და საბჭოთა მეურნეობამ, წარმოებია ბუნებრივ-სამეურნეო პირობების თავისებურებათა გათვალისწინებით უნდა დაამუშაოს მეურნეობის გაძლევის კონკრეტული ღონისძიებები და მათი განხორციელების ზომები.

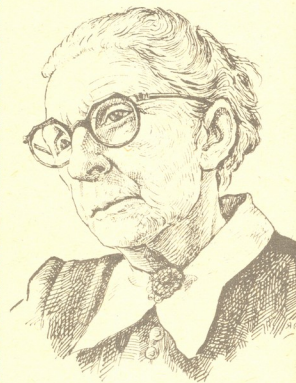
სასოფლო-სამეურნეო სანარმოებს, რომლებიც რეკომენდაციებით გათვალისწინებულ ღონისძიებებს ნერგავენ, შედეგებიც კარგი აქვთ, მათი ეკონომიური მაჩვენებლები, როგორც მინიმუმ

10-15 პროცენტით მეტია. მაგალითად, გორის რაიონის ვარაიან მხილვობის საბჭოთა მეურნეობაში, გურგანის რაიონის ვაზიანების მევენახეობის მიმართულებით და მახარაძის რაიონის სოფელ ნატანების ვ. ი. ლინიას სახელობის კოლმეურნეობებში 1982 წელს კულტურების მოსავლიანობის გადიდება და ხარისხისა გაუმჯობესების მხრივ, წინა წელთან შედარებით, სულ სხვა სურათია. ვარაიანში 640 ათასი მანეთის დამატებითი მთლიანი პროდუქცია აწარმოეთ, ვაზიანებაში 700 ათასი მანეთის დამატებითი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქცია მიიღეს, ნატანებში კი მთლიანი შემოსავალი 341 ათასი მანეთით გაზარდეს. სამწუხაროდ, მეურნეობათა მხოლოდ ნაწილი იყენებენ რეკომენდაციებში გათვალისწინებულ ღონისძიებებს. კიდევ მეტიც: სასოფლო-სამეურნეო სანარმოის ზოგიერთი ხელმძღვანელი და სპეციალისტი არც იცნობს ამ მასალა. აქედან გამომდინარე, აჭიროა „რეკომენდაციების“ მეტი მოსულარზობა. ეს მართკ მის წარმოებაში დაწერგვაში კი არ დაგვეხმარება, არამედ ადვილდინად მოგვანდეს შენიშვნებს, ახალ წინადადებებს, რაც ზონალურ კომისიას, რომელიც ამ საქმეს ხელმძღვანელობს, დაეხმარება ახალი გამოცემის დახვეწანა და სრულყოფაში. მითუმეტეს, რომ ზონებისა და ქვეზონების დახსუტების საფუძველზე მათი რიცხვი შეახამისაღ 13-სა და 11-ს აღწევა. ამასთან თვით ზონალური კომისიის ამოცანა, ახალ რეკომენდაციებში უფრო სრულად იქნეს გათვალისწინებული ის სიხალეები, რომლებიც სოფლის მეურნეობის მართვის, შრომის ორგანიზაციის და ანახაურების პროგრესული ფორმების, სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების დამზადებისა-სისტემის სრულყოფასა და მრავალ სხვა საკითხშია დაგროვილი ჩვენს რესპუბლიკაში. ეს ბევრჯერ აღინიშნა სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პლენუმებზე, კერძოდ სკკპ ცენტრალური კომიტეტის იგნისის (1983 წ.) პლენუმზე.

სოფლის მეურნეობის გაძლევის სისტემების რეკომენდაციებში გათვალისწინებული ღონისძიებათა წარმოებაში არაქტიულად დაწერგვას მართკ მეცნიერები ვერ განახორციელებენ, თუ რესპუბლიკის სასოფლო-სამეურნეო ორგანოების ყველა რგოლმა, თითოეულმა კოლმეურნეობის, საბჭოთა მეურნეობისა და სხვა სოფლისტური სასოფლო-სამეურნეო სანარმოს ხელმძღვანელებმა მეტი ყურადღება არ დაუთმეს ამ საქმეს. ამასი უფოდ დიდ დახმარებას გაგვიწესს წლეული 13 იგნისის სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს მიერ მიღებული კანონი „შრომითი კოლექტივებისა და სანარმოების, დაწესებულებების, ორგანიზაციების მართვის მათი როლის ამაღლების შეახებ“.

გაძლევის ორგანოს მოღვაწის ელენე სპასუკიას რეზიუმე 100 წელი შეახარდა

შახტარი ე. იაკოვი

შორს, იაკუბიაში

მარიამ მანკელაძე სახელგანთქმული პიროვნების კონდრატე მანკელაძის მეუღლეა, რომელმაც კალინისა და იაკუტიის ოქროს სარეზების დირექტორად მრავალი წელი დაჰყო; იმუშავა სამთო სამმართველოს მთავარ ინჟინრად, იაკუტიისა და მაგადანის სახკომსაბჭოს თავმჯდომარის მოადგილედ, „მთავაროქროს“ განყოფილების გამგედ და ოიმიაკონის საპატიო მოქალაქედაც აირჩიეს.

მარამ მარიამი არასოდეს ყოფილა ქმრის ჩრდილს შეფარებული ხანამ პედაგოგიურ ინსტიტუტს დაამთავრებდა, დაწყებითი სკოლის მასწავლებელი იყო. 1948 წელს ცოლ-ქმარი მანკელაძეები უკიდურეს ჩრდილოეთში გაემგზავრნენ და იაკუტიის ოქროს სარეზებში დაიწვეს მუშაობა.

1955-63 წლებში მარიამი ოიმიაკონის რაიონის მუშა-ახალგაზრდობის საშუალო სკოლის დირექტორია. ის მარტო ადგილობრივ ახალგაზრდობას კი არ ზრდიდა, არამედ სხვა ეროვნების წარმომადგენლებსაც, რომლებიც აქ ჩამოდიოდნენ.

1963-64 წლებში ქალბატონი მარიამი იაკუტიის მასწავლებელთა დახელოვნების ინსტიტუტის ინსპექტორი, შემდეგ კი კაბინეტის გამგე იყო; 1964-1966 წლებში დაინიშნა მაგადანის „ჩრდილოალბონსკი კლუბოქროს“ ახალგაზრდა სპეციალისტ-

თა ინსპექტორად, ამასთან, უნერსკის სასოფლო საბჭოს დეპუტატი გახლდათ.

სადაც კი მუშაობდა ეს ქვეყანი, დარბაისელი მანდილოსანი, ცველან აედუნდა უზრალოებას, დიდ კულტურასა და შრომის უნარს, ამასთანავე ის ოჯახის საიმედო ბურჯი, ვაჭიშვილის კარგი დედა და მეუღლის ერთგული მეგობარი და ხელისშემწყობი იყო. ალბათ მასაც მიუძღვის წელიწადი, რომ 1962 წელს კონდრატე ბარნაბის ძე მანკელაძეს, პირველს იაკუტიაში, ოქროს მრეწველობის განვითარებისათვის მიენიჭა სოციალისტური შრომის გმირის წოდება.

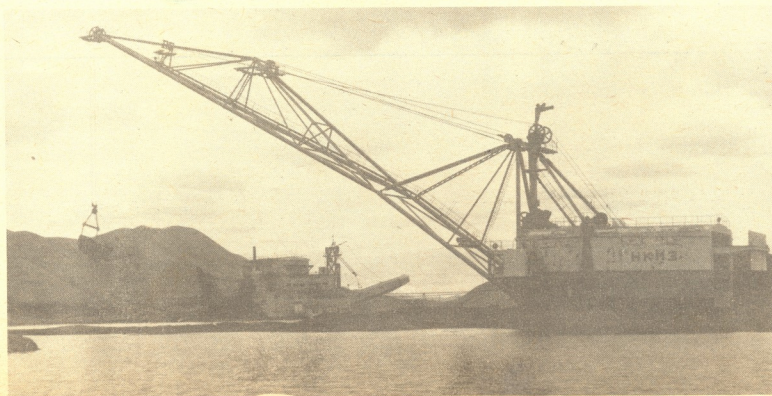
1966 წელს ბნი კონდრატე მოსკოვში გადმოიყვანეს, ფერადი მეტალურგიის სამინისტროში „მთავაროქროს“ განყოფილების გამგედ. 1982 წელს ის მოულოდნელად გარდაიცვალა. დაკრძალეს საქართველოში, სოფელ გელათში, სადაც დაიბადა ტყიბულის ერთ-ერთ სკოლას და ქუჩას მისი სახელი მიეკუთვნა. შორეულ იაკუტიაში მისი სახელობისაა ერთ-ერთი ოქროს სარეზი და ოიმიაკონის ქუჩა.

ქ-ნი მარიამი მოსკოვში ცხოვრობს, — ვაჭიშვილთან. ჩამოდის ხოლმე საქართველოში. ოჯახებში ნაღველი ეტყობა, მითმედ განიცდის მეუღლის მოულოდნელ დაკარგვას. მათი ცოლ-ქმრობა ხშირ

კომუნისტის არაჩვეულებრივი მეგობრობისა და სიყვარულის მაგალითი იყო. იაკუტიაში მარიამმა კარგი სახელი დატოვა, მისი ღვაწლი შედეგითა და სიკვლევით აღინიშნა. იქ მუდამ იგონებთ ლეგენდურ ქართველს, კონდრატე მანკელაძეს, რომელიც ამ მხარის ყვევაებას ედგა სათავეში.

გორის მუშახალკი,
უკიდურეს ჩრდილოეთის ვეტერანთა საქართველოს საბჭოს თავმჯდომარე.

მხეველი ვრუბელი

ილუსტრაცია მ. ლაშქროვლის ვიდეო „დემონსტრაციის“

რუსი მხატვრები — საქართველოს

ეროვნული

მხატვრობის

რუსეთ-საქართველოს მიმდებარეობის ურთული ურთიერთობა ჭერ კიდევ XI-XII საუკუნეებში იღებს წიხტავს. ხოლო XVI-XVIII საუკუნეებში კი მთელი ძალი იწყებს განვითარებას. ეკონომიურმა და პოლიტიურმა დაქუცმაცებულობამ, ფეოდალთა გამუდმებულმა შინა ომებმა ოდესხაც მძლავრ საქართველოს სამეფო იმდენად დასუსტა, რომ მას უკვე აღარ შეეძლო სხვის დაუხმარებლად გამუდამებოდა შინაურ, თუ გარეშე მტრებს. სწორედ ამიტომ ქართველთა სახელოვანმა მეფემ, შესანიშნავმა მხედართმთავარმა და სახელმწიფო მოღვაწემ ერეკლე II დახმარებისათვის მიმართა ერთმორწმუნე რუსეთს. 1788 წელს რუსეთსა და საქართველოს შორის დაიდო ხელშეკრულება, რომელსაც სამართლიანად უწოდებენ შავსწყობის ტრაქტატს.

რუსეთთან საქართველოს შეერთებამ, რომელიც მოგვიანებით, 1801 წელს მოხდა, მიუხედავად ცარზობის მიმე კოლონიური რეჟიმისა და ეროვნული ჩაჭურისა, ქვეყანა ისწავლიდა და ირანის აგრესიისაგან იხსნა. საქართველო ევროპული განვითარების გზას დადგა. რუსეთის მოწინავე კულტურასთან ურთიერთობამ, მისი რევოლუციური და დემოკრატიული ტრადიციების გაზარდებამ და რუსეთის გზით ევროპული კულტურის მიღწევების გასვლამ დიდი გავლენა მოახდინა მრავალსაუკუნოვან, მძლავრ ქართულ ეროვნულ კულტურაზე.

„დაშვრდა დიდი ხნის დაუშვრებელი, დაღლილი ქვეყანა, დაწუნარდა აქლებსა და ობორებისაგან, დასცხრა ომისა და ბრძოლებისაგან. დადუმდა ეღერა ხმლისა და მახვილისა მტრისა ბელიო მოღერებულისა ჩვენზე, გაქრა ცაცხლი, რომელიც სწავდა და მხუგავდა ჩვენს მამანათთა შინას, გათავდა ჩვენა სისხლდანიობელი და ქრისტეს ჭერისათვის ჭკაცმულ საქართველოს.“

წერდა დიდი ილია.
ჩვენს მართლად, რომ დიდად ვაფხებთ ამბას, ერთობასა და მეგობრობას რუსეთის ტერეზანა. აი არ ამბობდა დიდი ქართველი პოეტი აკაკი წერეთელი.
მედის მთავრობის მოხელეები ადგილობრივი მოსახლეობის მიმართ მტრულად იყვნენ განწყობილნი, არ იცნობდნენ და არც სურდათ სკლენილათ საქართველოს მრავალსაუკუნოვანი წარსული, მისი კულტურული მემკვიდრეობა. მედის ხელისუფლება კავკასიას „სამხრეთის ციხეობა“ უწოდებდა. ამ მათთვის არასასურველ პირებს სასებლად ეძინ. ისინი კი, უმეტეს შემთხვევაში, ეპიკის საუბურობი შეიღებენ ადგილობრივ მოხელეებზე იყვნენ საქართველოს ბუნებით, მისი თვითმყოფადი კულტურით, სწორედ მათი მეშვეობით იქცა თბილისი რუსეთისა და კავკასიის მოწინავე ადამიანების დაახლოების კერად.

გ. გაგარინი — „ცეკვა ხანზე“

„რუსთაური რამ არის კავკასია, თითქოს მოწოდებული იყო გამხდარიყო ჩვენი პოეტური ტალანტების აყვანად მათ პოეტურ სამშობლოდ“. წერდა დიდი რუსი კრიტიკოსი ბ. ბელინსკი.

საქართველოსთან არის დაკავშირებული რუსული კულტურის ისეთი თვალსაჩინო წარმომადგენლების შემოქმედება, როგორებიც იყვნენ: ა. პუშკინი, მ. ლერმონოვი, ა. გრიბოედოვი, ლ. ტოლსტოი, ა. ჩეხოვი, მ. გორკი... ლიტერატურისა და მუსიკის კლასიკოსებს კვერდში ამოუღვანე ცნობილი რუსი მხატვრები: მ. ივანოვი, გ. მოსკოვი, ნ. ჩერნეტევი, მ. ლერმონოვი, გ. გაგარინი, ლ. ლაგოროი, ი. აივაზოვი, ს. სეროვი, ი. რეპინი, ს. სუდიცინი, ს. სორინი... მათ შექმნეს უამრავი მხატვრული ტილო, სადაც ასახულია ქართული ბუნება, ქართველების უოფაცოვრება, ვაჟაყოსა, ეფსი და სიღამაზე. ეს ფერწერული თუ გრაფიკული ნამუშევრები ჩვენი სამშობლოს სხვადასხვა მუზეუმებში ფონდებსა და ექსპოზიციებს ამვენებს. მათ შორის საქართველოს ხელოვნების სახელმწიფო მუზეუმის ექსპოზიციასა და ფონდებს.

ჩვენი დროის გამოჩენილი პოეტი ნ. ტახონოვი საქართველოში ნომუშავე მხატვრების შემოქმედების შეხატებ წერდა:

„არსებობს ისეთი ქვეყნები, რომლებსაც განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭებათ სხვა ქვეყნებისათვის. ისინი მრავალ თაობას განსაკუთრებული პოეტური შარვანდლო მოსილი ეფენიან. მათი ბუნება, ხელოვნება, ჭეღო კულტურა, გავლენას ახდენს მხატვრებზე, მწერლებსა და მცენარეებზე. ჩემი აზრით, ერთ-ერთი ასეთი ქვეყანა იტალიაა. აქვეა ევროპელ პოეტი თუ მხატვარი ეწვია მას, ყველამ მიუღწა თავისი გულის განსაკუთრებული გამოხატობა, რუსი პოეტებისათვის და მხატვრებისათვის ასეთი იტალიად უდაოდ გახდა საქართველო.“

ფერნალ „საქართველოს ქალს“ მეშვეობით გვიავიხობთ ზოგიერთი რუსი მხატვრის ნამუშევარს, რომელიც ამვენებს საქართველოს ხელოვნების სხებმწიფო მუზეუმის ექსპოზიციას.

თ. ლაშქარაშვილი, ლ. ლაშქარი

3. ტროპინინი — „ქართველი ქალი“

კოლბინი —
„ბურული გლეხის ქალი“

ფ. ლაგორიო
„თბილისი“

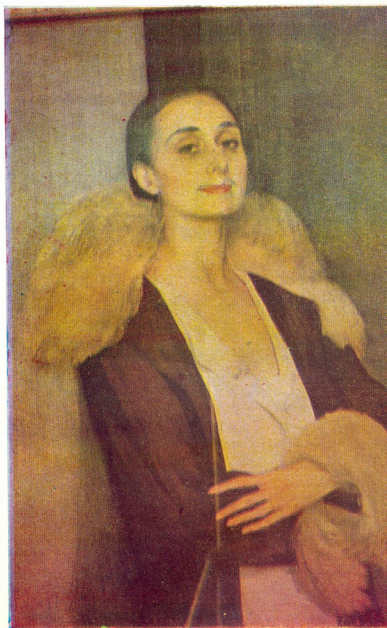
საქართველოს შენიშნული ბიოგრაფიები

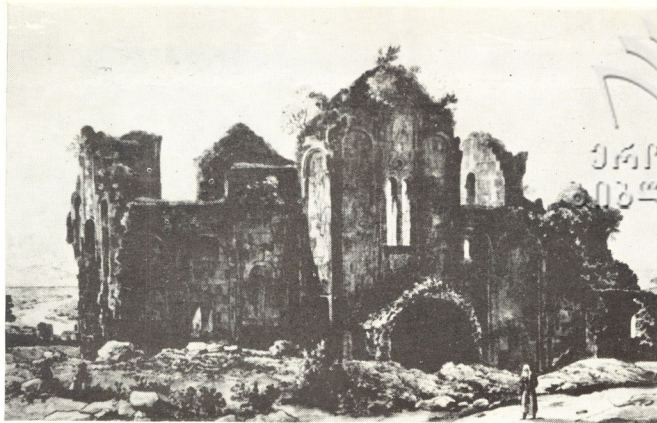
ს. სორიანი —
„ელისო ღაღანიას პორტრეტი“

ს. სორიანი —
„მელიტა ჩოლოყაშვილის
პორტრეტი“

გაგარინი —
„ქართველები“

16. ჩერნეცოვი — „ბაგრატიის ტაძრის ნანგრევები“

ზ. სერგებიაკოვა — „სალომე ანდრონიკაშვილი-გალპერნის პორტრეტი“

XIX ს. უცნობი მხატვარი —
„კაპიტან ბაგრატიონის პორტრეტი“

ქვირფასო „საქართველოს ქალის“ მკითხველებო

ამ საიუბილეო გამს, საქართველოს და რუსეთის ფედერაციის სახანარულო დღეებში, გეორგიევსკოს ტრაპეტის ხელმოწერის მე-200 წლისთავის ზეიმის დღეებში, - ზეიმისა, რომელიც რუსეთთან საქართველოს ნებაყოფლობით შეერთების დამადასტურებელია, - ჩემთვის მეტად სასიამოვნოა მოვიძღვნათ მზერაველ საღამო! თბილისშიც და მოსკოვშიც ეს სახელოვანი თარიღი დიდი ზეიმით აღინიშნება. საბჭოეთის დედაქალაქის ცენტრში აღიმართა მშვენიერი ობლესკი - რუსი და ქართველი ერების ძმობისა და მეგობრობის სიმბოლური გამოხატულება. სასიამოვნოა იმის შეგნება, რომ ჩვენს მრავალსაუკუნოვან მეგობრობაში ქალების ღვაწლიც არის.

ჩემმა კოლეგებმა - „საქართველოს ქალის“ წარმომადგენლებმა საშუალება მომეცა ვაძვენიო თქვენთვის, ძვირფასო მეგობრებო, ჩვენი ეურნალის ისტორია, მისი კოლექტივის მუშაობა. გაგახსენებთ, რომ საბჭოთა ქალების კომიტეტი და პროფკავშირთა სრულად საკავშირო საბჭო მას 14 ენაზე უშვებს: ინგლისურ, არაბულ, ბენ-გალიურ, უნგრულ, ვიეტნამურ, ესპანურ, ჩინურ, კორეულ, გერმანულ, პორტუგალიურ, რუსულ, ფრანგულ, იაპონურ და ჰინდი ენებზე. ჩვენს ეურნალს ხელისმძღვენი მართო სსრ კავშირში კი არა ჰქავს, არამედ - მსოფლიოს 140-ზე მეტ ქვეყანაში.

რას მოვითხოვს საზოგადოებრივ-პოლიტიკური, ლიტერატურულ-მხატვრული ილუსტრირებული ეურნალი „სოვეტსკაია ეფშიზა“?

თქვენს ამბავს, ჩვენი სახელოვანო, შრომისმოყვარე თანამემამულეო. თქვენ ჩვენი საამაყო, გმირი ქალები ბრძანდებით. სსრ კავშირში 140 მილიონი ქალია. მუშა და მოსამსახურე ქალების რიცხვი 51 პროცენტს შეადგენს, კოლმეურნე ქალებსა - 43 პროცენტს. უმაღლესი და საშუალო სპეციალური განათლების მქონე სპეციალისტთა 59 პროცენტი ქალები არიან; მეცნიერ მუშაკთა 40 პროცენტსაც ქალები შეადგენს. ყველა ეს ციფრი მომთბებს, თუ ჩვენს ქვეყანაში რა ღრმად, რა მრავალმხრივად ხორციელდება ქალთა და კაცთა სწორფულებიანობის ლენინური იდეა. და ჩვენი ეურნალის უპირველესი ამოცანაც სწორედ ის არის, რომ ყოველივე ამი შესაძლებელია თავის მეთხველებს - მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნის მცხოვრებთ.

ჩვენი სამშობლო მრავალეურნეულია. ჩვენს ეურნალს, გადაუჯარბლად რომ ვთქვათ, თქვენი მშობური, სტუმარმოყვარული რესპუბლიკის ყველა კუთხეში ჰქავს კორესპონდენტები. ჩვენ ბევრი ამი დაგვიწერია სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის, აჭარისა და აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკების ქალებზე. გასაოცარია ზეიმი „თბილისობა“. ღრმავაროვანი და ბრძნულია ქართული დრამატული თეატრების სპექტაკლები, ჰუმანოტიკად ჰუმანურია თქვენი მედიკოსების მიღწევები. ახლა ქართველი მოჭადრაკე ქალებს არ აციხაბო! მათი ნიჭიერება მივლ მსოფლიოშია ცნობილი! ყველაფერ ამანზე, აგრეთვე გამოყენებითი ხელოვნების ოსტატებზე, თბილისის მოედლების სახლში შემუშავებულ ტანსაცმლის მოდელებზე, თქვენს გროველულ სამზარეულოზე ჩვენ ხშირად გვიხსატობია „სოვეტსკაია ეფშიზის“ ფურცლებზე.

3. ა. ფილოტოვა

მე მინდა, რომ თქვენ ეს მასალები არ გამოგვაპროთ. რომ თქვენი ჩვენი ეურნალის მუდმივი ხელისმძღვენი იყვენო.

„სოვეტსკაია ეფშიზა“ გავცნობთ მეგობრებს - სოციალისტების ქვეყნების მკვიდრთ, გესაუბრებთ იმაზე, თუ როგორ იბრძვიან თავიანთი უფლებებისათვის კაპიტალის ქვეყნების ქალები. „არ გვიანდა ომი!“ „გაუმარჯოს მშვიდობას!“ - ჰლანეტის ეს სადღეისო საზრუნავი მკაფიოდ ეღერს ჩვენი ეურნალის ფურცლებიდან. სხვადასხვა კონტინენტების ქალები იბრძვიან ბირველი ომის, გამალეული შვიარლების, დასავლეთ ევროპის ქვეყნების ტერიტორიაზე ამერაკული ბირველი რაკეტების განლაგების წინააღმდეგ. ჩვენი ეურნალი გაუღმებით ბუჭდავს მასალებს ამ თემაზე.

რედაქციაში ყოველდღე ასიათასობით წერილი მოდის საბჭოთა და საზღვარგარეთელი მკითხველებისაგან. ეს წერილები თხოვნასაც შეიცავს, რჩევასაც, კარნახსაც და შეკითხვასაც. შეკითხვა იმდენია, რომ მათზე პასუხის გასაცემად ბევრ გამოემას შემოღებული აქვს წერილები: „სოვეტსკაია ეფშიზა“ უპასუხებს, ჩვენ კი ყოველ წელსაც სექტემბრის ნომერს მოვლიან მკითხველთა წერილებზე პასუხის გაცემას უუძღვნიან. და თუ ვინმე თქვენგანსაც რომელიმე: თხოვნაზე პასუხი აინტერესებს, მოგვეწერეთ შემდეგ მისამართი: ა. ფილოტოვა, კუბნეცი მოსკო. სახლი 22, ეურნალ „სოვეტსკაია ეფშიზის“ რედაქცია.

ჩვენი თურნალი ყოველ წელიწადს ვიქტორინებსა და ბავშვთა ნახატების კონკურსებს აწყობს და ჩვენი სამშობლოს სხვადასხვა კუთხიდან, აგრეთვე სასაზღვრეთის კუთხეებიდან ათასობით პასუხს იღებს. გამარჯვებულებს ვაჯილდოებთ. ისინი მოსკოვში ჩამოდან და თურნალის რედაქციას ეცნობიან.

„სოვეტსკაია ეენშინა“ ოჯახში საკითხავადგ გამოდის. მოთხრობები, ლექსები, ბავშვთათვის განკუთვნილი გვერდები. აღზრდის საკითხები, ოჯახისა და კორწინების პრობლემები, კოსმეტოლოგის, კულინარის, მოდელიერის რჩევა-დარჩევები, ტანვარჯიში

გაკეთილები და საორტის საკითხები, — ამ ის, რასაც გეცნობით თურნალის ფურცლებზე. ასე რომ, ძვირფასო მეგობრებო, იქნედი გვებს ჩვენი თურნალის აქტიურბელისმომწერთა რიგებში გიხილავთ.

ვალენტინა ფედოტოვა,

ქურნალ „სოვეტსკაია ეენშინას“ მთავარი რედაქტორი.

თურნალ „სომხებათა მენშინა“ რედაქციის მთავარი დახმად მიიღება „სომიუკაჩატის“ ნაშრომთა მთელი წლით — 8 ანეთი. უბრე რეკრეცია კაბეტი.

Журнал издается на
русском,
английском,
немецком,
итальянском,
испанском,
французском,
японском,
польском,
болгарском,
чехском,
венгерском,
датском,
финском,
шведском,
норвежском,
голландском,
португальском,
и других языках.

Журнал издается
и распространяется
близко к 80 странам.

ЧИТАЙТЕ
ЖУРНАЛ
СОВЕТСКОЙ
ЖЕНЩИНЫ

ПОСМОТРЕТЬ
СОВЕТСКОГО
ЖУРНАЛА
ПОД НАЗВАНИЕМ
ЖЕНЩИНЫ
В НАШЕЙ
СТРАНЕ
Можно
получить
журнал
на
русском,
английском,
немецком,
итальянском,
испанском,
французском,
японском,
польском,
болгарском,
чехском,
венгерском,
датском,
финском,
шведском,
норвежском,
голландском,
португальском,
и других языках.

ჭუნჯე

მხატვარი ნანა მისნიძე

ვინ მოსთვლის რამდენჯერ გაუწილღებულვარო, რამდენი მძი-
შე დღე გადავტოვინა.

მეც გაუწილდი. ერთმა ბიჭმა გამაწილა.
ამ ამბავში არაფერია გამთავროლო, თავისი სიმართლით არის
სულის შემტვრელი.

გაუწილდი და, სიხარულის ცრემლივც მომადგა თავალზე.
უფალო, იყავი ნება შენი!
სულ ორჯერ ვნახე.

პირველად ამ რამდენიმე თვის წინათ.
ის დღე ხელოსნის ძებნაში დავალამე.

ერთი გატაცება მაქვს: სადღე კი ხელი მმიწვდება, მთა იქნე-
ბა თუ ბარი, ვაგროვებ ლამაზ-ლამაზ ყვავილებსა და ბალახებს, ხის
ფოთლებსა და ყლორტებს, ვახშობ და მერე ექვსი კომპოზიციებს.
უკანასკნელ ხანს სიუიეტებსა და პეიზაჟებსაც შევბედე, პორტ-
რეტებს კი ჯერჯერობით შორიდან უკვლი.

სწორედ ბოლო ნამუშევრები მინდოდა ჩარჩოში ჩამსება, მაგრამ
უმიდგოვად ქაიხაყვეტილი ჩემს მეგობარს მივაღდექი.

ის ბიჭვი იქ დამხვდა, ახლაც არ ვიცი, რა ჰქვია. ახას ღარცა
აქვს მნიშვნელობა, მთავარია, ის ნამდვილი აღმშენია, ასეთებს კი
ყველანაირი სახელი უხდებათ, მით უმეტეს. დედის ვასკე თუ
იცის! ეს მერე... მანამდე ის გვიოგე, რომ იცის, ნაღვლით (გამი
მეგობრის დღისახლისი ექიმად მუშაობს და იქ დახლოებულიან)
დანახვისთანავე აღმეცერად ავათვალ-ჩავეთვალთვინე ეს უნდო-
ლობა აღმძრა. თუმცა არც გარეგნობით იძლეოდა ზნის საბაბს და
არც თვალისი გამომეტყველებით, ანაღვლით სულაწინავე კარგად
თავისთვის იცხა მავიდასთან.

ეკვით შევბედე ამ ყმაწვილს და გავიფიქრე, რაღა მომეჩვენეს
ოჯანში-მეთქი.

ჩემს მეგობარს ესახებოდა გამხმარი ფოთლებით ასე ისტა-
ტურად რომ „გზატავ“ და მაშინვე ყველას მიხარებას სხლემე,
იცით, ეს რა ხელუკანიაო. ახლაც საქალაქე გამოიტანა და ნამუ-
შევრები წიგნის კარადის თაროებზე გამოთინა.

იმ ბიჭმა დიდხანს უყურა, მერე კი ნაღვლიანად ჩაილაპარაკა:
— მე სიბერეში დავიწყებ ყვავილების გახშობას. ბევრი დარ-
დი შექნება მოძალბებული და გულს გადავათვლებ.

— რატომ? ესღავე სჯობს რაიმეს მოკილო ხელი, დარდი
რომ არ მოგვიროს და არ დაგვანოს. — შევესიტყვე.
ალარაფერი უთქვამს.

მიიღო თუ არა ჩემი რჩევა, ვერ ვიცი. იმ წუთში, მართლაც, ერ-
თმა აზრმა გამიღვია: ისეთი რაიმე მეთქვა, ცხოვრებაში წასდგომო-
და ვერ გვეტყვით რის იმედი მქონდა.

ის მე არ მივინებდა, თანაც მისდამი უნდობლობა სახზე მეწერა,
რაც სასურველ გავლენას ვერ მოახდენდა. აღმინებთ ხომ რაღაც გა-
მოუცნობი ახლამატით უახლოვდებიან ერთმანეთს.

გავიდა კარგა ხანი. ის ბიჭი აღარც გამხსენებია.
ამ დღეებში კი შემთხვევამ თუ განცებამ ისევე შეგვხვედრა. ამ-
ჯერად დაბადების დღეზე.

თავდაპირველად უარიც კი ვუთქვი წასვლაზე, პაპა ავად იყო და
მართო ვერ დავტოვებდი. მერე ჩემი დაცე მოვიდა. მაგრამ მისინც
ვეყოფნაში დღე, უკვე გვიანი იყო.

ძალიან მინდოდა წასვლა, გული უნდაურად მეწყოდა და ბევ-
რი აღარ მიფიქრია.

რომ მივედი, უკვე შექვიფიანებულები დამხდნენ. ის ბიჭი თვა-
ლში არც მომხვედრიაო უმეტესად ექიმები იყვნენ, კოდეც — ჩემი
მეგობრის დედა და ერთი ჭალარა ქალი. მისმა თმამ ვერცხლისდევ-
რი, ჩამავალი მშობი გაბრწყინებული, ქულა-ქულა შეჯარული ღრუბ-
ლები მომავლია.

მშვენივრად უკრავდნენ და მღეროდნენ. თამადა შიგადაშოგ სა-
დღეგრძელებს გამოურეცდა. ახლა ხომ იმ რაიეს აღარ იცავენ და,
ჩემი დღეგრძელობის მერე თამადად დედის სადღეგრძელო წარ-
მოთქვა. შეგნატრა, დედობის მადლს რომ შევუძლო ვზიარებო-
ფით. ვისაც არ ჰქვავდა. მრავალშვილიანობა და ზედმეტი დედო-
ბა უსურვა. ალავეჯდს გვერდით მჯდომ ახალგაზრდასთან გადავი-
და.

ახალგაზრდა ფეხზე წამოდგა.
— მე რომ ციხეში ვიყავი და დედამეტი პეცმანზე მოვიდა, თავი
მალდა ვერ ავეცი. ოთხი ბიჭი ვიყავით. მალულად გადავხედე, სა-
მივც თავები ჩაეღუნეთ და მკონი, ტროიდნენ კიდევ: დედაჩემი
ახალგაზრდა ქალია, მაგრამ სულ გაგზარდავებოლია, — ვერცხლის-
ფერთმინა ქალს ვაგახედა — მე ვაგზარდავავ: ციხიდან რომ გამო-
ვედი, გათოშობებოლი დამხვდა. მიხარა, თმას შევიღებავო. უარი
უუთხარია — შენს ჭალარა თმას რომ შევეხედავ, აღარ დამაიყნებდა,
როგორ ვაგავაწავლე მეთქი. დედის გაუმარჯოს!

ეს რომ თქვა ტანში გამცრა და გული შემეკუმშა. ცრემლები
ძლივს შევიკავე.

მიხვდით ის ბიჭი იყო, ერთხელ რომ შემხვდა.
გამხარდა. ხსენ გაუწილდი და მაინც გამხარდა, ის რომ ასე-
თი კარგი ბიჭი ყოფილია.

ღმერთმა აკურთხოს იმ დედის ჭალარა და სიყვითისა და სათ-
ნობის გზაზე ატაროს მისი პირმშო!

გალავანი

ეროვნული ბიზნეს-ცენტრი

მარინე მამულაშვილი

ამ სოფლის ნახვა დიდ სიამოვნებას მოვანიჭებთ. მცხეთიდან არაფერ უნდა გადაჭრათ და ზემოთ შეუყვით ფერდოსს. გაივლით საინტარო საგურამოს და შეუმჩნეველად არამენდამი შევალთ, მიმოიხედავთ და უკვე გალავანში აღმოჩნდებით. პავა - სერნელავანი, კამკანა და შეჩანებული, კალისა და მუხის ხეები, ძველ მამაპაპური საარდილობები - ლამაზად, მკვიდრად ნაგები სახლები და მხატვრის მიერ ნაჩუქრთმადი ეზოები - ყველანიარი ხილი, დამძიმებული, ძირსდაბრილი ტოტები და აქაურთა სიამაყე - ვენახი...

ძველად ქვითკირის გალავნის სარტყელი ქვინია სოფელს და სახელოც იმ დროიდან მოდის დღევანდელი გალავანი კი უფრო მტკიცედ არის ნაგები, მე-20 საუკუნის, თანამედროვე სახლებით.

წინათ ხალხს ხეხილიც უშენებია, ზრობალიც ულევია ვაჭიც უხარებია და საქონელიც გაულავნებია. მამა-პაპის რაც სჩუქოდა, იგივე გრძელდება დღეს.

გალავანსა და მის მომიჯნავე სოფლებში კოლმეურნეობები რომ არსებობდა, უჭირდათ იჭარებეს, არც მოსავალი მოდიოდა საკმარისად და მცირეც იყო შრომაღლეუ წილხვედრი ანაზღაურება. 1970 წელს ისინი ერთ საერთო მეურნეობაში, გალავნის ექსპერიმენტულ საბჭოთა მეურნეობაში გაერთიანდნენ. გაემყვინდა ახალი ხეხილის ბაღები და ვენახები, ბოსტნენი, თუთის პლანტაციები, ხალხს ანაზღაურება თანდთან მოემატა. მერე და მერე ახალი სახლები ააშენეს, მანქანები შეიძინეს, სოფლის მისასვლელი გზებიც კეთილმოეწყო, თბილისიდან ავტობუსებმაც დაიწყო რეგულარული მოძრაობა.

მცხეთის ზემოთ, აგერ, სულ ახლოს გალავნის სასოფლო საბჭოს შემოყოფიდა სოფლები: არაშენდა, ნავდარაანიკარი, კოტორაანიკარი, ჯიღარა, ბიწმენდი, წინამძღვრინიკარი, ხაჭარო, სურინი, ჭივლიანიკარი, კვლიანი, თუშნო, მეურნეობის კი მათ გარდა კიდევ შემოჰმატა ცხვარბჭიანა (თიანეთის რაიონიდან).

თითი ათანი ექტარის ფართობია აქაურთა ვანკარეულებში. 500-მდე მუშა შრომობის ამ ფართობებში, ვენახი, ხეხილის ბაღები, ბოსტანი, ფრებები, თუთის პლანტაციები საუკეთესოდ არის მოვლილი. ბუნებამ უშველა გალავნეულებს. სტეკვამ და ღვარცოფმა ვერ შემოეღებ მათთან. შამპანურის წარმოებისათვის საჭირო ვურძნის ჯიშები - ჩინური; სისო და ალიგატორ ავ თვალს არც ვენახები, ანუ მოვლილი. 186 ექტარზე გადჭიმული ეს მსმარილი ვენახები რანქონილითა იმეცელებს თავს. განსაკუთრებული ჭეხანაქება ნაღვანეულებსა და ბიწმენდეულების ვენახებს

კუთვინის. 600 ტონა ყურძენი აქვთ ჩასაბარებელი გალავნის საბჭოთა მეურნეობის მუშებს. მოსავალს ისეთი პირი უზნის, რომ მტკიცად მოიჭევენ. ახლა საკარმიდამოებთანაც წამოშეველებიან და მართლა ჩინებულ მტკიცედს დაკრფენ, ნაწილს თავისთვის დატოვებენ, ნაწილს კი შამპანურისთვის გატზავნიან ქარხანაში.

„ჩინური“ გამჭვირვალე, ნაჭკინიანი და მალაღმაქრინიანია. ეს სახელწოდება ჩინურიდან კი არ მოდის, არამედ ჩინებულად, ახე შეურქვევიათ ამ ფრიად სასიამოვნო ყურძნისათვის ჩვენს წინაპრებს.

თუ გსურთ წარმოიდგინოთ თავი ზღაპარში, აქაური ხეხილის ბაღები უნდა ნახოთ. მეურნეობა საქართველოს მებაღეობისა და მვენახებობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ექსპერიმენტული ბაზაა. აქ გამოკავათ ახალი ჯიშები, აქ ახდენენ ცდებს, დაკვირვებებს და ხეხილის ყველა საუკეთესო ჯიშსაც ურთოდ მოუყრია თავი. საინფორმაციო ვითილი ბანანები, სისხლივითი წითელი, ამერიკული ჯიშის დიდი ვაშლები, „ივერიტი“ ცვეხლჭკიცელები და დახუნდელი ტოტები... კრომბატის ბტებში, გულაბი მსხლეობ... უნდა უცხოური მისილიდან ოქტომბრამდე თანდათან რომ იკრიფება კურკოვანები ბალი, ქლიავი, საადრეო ვარდისფერი ატამი, გულაბი და ყველანიარი ღლამაზის ვაშლი. შეგებრებალებს ძირსდაბრილი, თითქოს მცქესავი ტოტები.

ამერიკული ჯიშის ვაშლებს კი აგრე არ შეუწუხებიათ ხეები, ტოტები ზემოთ არის აშვერლი და მთავი მუქი მწიფისფერი დიდი ნაყოფები დასუტებულიან.

ოქტომბერში ხილის ბოლო კრეფაა. ოქტომბერში იკრიფება ყურძენი, მთავრდება მონტენულის აულებსა და ამ თვეშია სოფლის მეურნეობის მუშაკის დღეც.

ერთ წუთს ვერ მოიღოს სოფლის მუშა. ყოველ საათს, ყოველ წუთს საქმე აქვს - ვაზაფხულსა და ზაფხულზე, შემოდგომაზე. ერთი დღე რომ ავად გახდეს და სიგბე აუწიოს, ვაი მისი ბაღებისა და ვენახების პრალი! პავრე უოწიგან ჯანმრავარი არიან და ავადაც არ ხდებიან. ეს არის მათი სამუშაოს სიკეთე: ჯანმრთელია და სიცოცხლეც კეთილად მიწის შვილი. ოქტომბერშიც კი, როცა მათი დღესასწაულია, ვერ დაიხსენებენ წუთი! ახლავარდებს ქორწილების დამკარება მოვავროთ, დღეებს - მრავალშვილიანობა, მოხუცებს ახლავარდების დარიცება და ჭკუისსწავლება. შეგერდეთ ზოგიერთებთან, ვინათო როგორ გახასხალებოვნენ ურნოება, როგორ გაიჭიკვს ხანელი კაცი თბილი.

გზივნი ნაგები

საქართველო

თამარ ზურაბიშვილი

ბიწმენდი ზედ აკრავს წინამძღვრანთკარს. სოფლის წყაროსთან ლამაზი გოგო ჩამოდის, პეშვით წყალს სვამს, ვლინება და ხებილის საკრავს მიდის. იცის, რომ მალე ახატის წყალი ჩამოუვთავ ზემოდან, დუშეთის რაიონიდან. თვითონ მონაწილეობს ამ საქმეში. ახატის სამ კილომეტრზეა ბიწმენდიდან. თბილისის მიმავალი ავტობუსი ორივე სოფლის მკვავრებს ერთად დაატარებს. კარგად იცნობენ ერთმანეთს მეზობელი სოფლები. ამ მეზობლობით არც წყალზე უფროსს უარს და ახლა მცხეთის რაიონულ საბჭოს დამუშავებულ 20 წლის მარინე მამულაშვილი თანატოლ გავებს ასაკებებს წყალსახევის მშენებლობაზე.

მარინე საშუალო სკოლა ორი წლის წინათ დაამთავრა. მეურნეობის მუშაში თავი გამოიჩინა მუყაითობით. ის უკვე კომუნისტური პარტიის წევრობის კანდიდატია, რაიონში მოწინავე ახალგაზრდად ითვლება. მარინეს ერთი სურვილი აქვს — უმაღლესში სურს სწავლა, მაგრამ არჩევანი სწორად ვერ მოუხდენია, ბიბლიოთეკაშიმოდენ უნდა რომ გამოვიდეს, კითხვა უყვარს და იმტრითაც, სოფლის ბიბლიოთეკის მოვლა-პატრონობა იტაცებს. არა! მარინე მეურნეობას უფრო გამოადგება, თუ იგი სოფლის მეურნეობის საკეთილშობილად გახდება.

მეურნეობის მთავარი ავტონომი გურამ ბიბლიური სინანულით აქნებს თავს:

— ახალგაზრდაობა გზის ჩვენება, დარიგება სჭირდება. სოფლად შექნინაზატორები გვაკლდა. არ სურდა, სუფთა ჰაერზე იმუშავებს ემპევილი, თვეში 500-600 მანრის მიიღებს, შრომის შედეგსაც ყოველ წელს ცხადებ ნახავს. სოფელსაც გამოადგება და თავის ოჯახსაც დამოუკიდებლად შექმნის. ეს არა სჯობს? განა შექნინაზატორობა სპეცილობა არ არის? თუ ისაა უმჯობესი, წლების მანძილზე იარის უმაღლესის კარზე, აპარის გამოცდები და თუ კონკურსში ვერ გაიმარჯვა კვლავ ახალ საგამოცდო წელს დაელოდოს, ახალგაზრდაობა კი — ამ ლოდინში გაეპაროს.

სწორად შეგულობს გურამ ბიბლიური და ალბათ ყველა თავისიანს და ახლოებულს ამისვე ურჩევს.

სოფელ ზაგაროს მკვიდრი, მეოთხე ბრიგადის წევრი ანა ედიშერაშვილი მერვე ბრიგადის — წინამძღვრანთკარვლებს ეხმარებოდა ახდის კრავაში. 43 წელია ანა ერთ დღეს არ ატეხის საერთო-სახალხო შრომაში. ობის დროს დაქვრივდა. მცირეწლოვანი სამი გოგონა შრომით გამოზარდა, ყველანი გზაზე დააყენა, ჯანმრთელები და მშრომელები ჰყავს სივლები. ფირნიჭზე დაღუპული ქმრის პატივსაცემად კარ ქალბა დაიმკვიდრა სოფელში, რაიონში, პარტიის წევრია, ვეტერანი მუშად ითვლება და ბევრ ახალგაზრდას ეხმარება თავისი გამოცდილებით.

აი, ახალგაზრდა ბრიგადიანი შემოვიდა

ხებილის ბაღში. წინამძღვრანთკარვობა კრიტიკა სინჯის მცირე პერიოდის უკვე სწავლაში, დედის მთი ქალბის მეტამდგენელის მაგრამ იცის, რომ მორიდება და ყურისგდება მართებს მასზე უფრო დავწმოსილი მშრომელებისა.

— მამამისი დიდხანს კომლემურნობის თავმჯდომარედ მუშაობდა, ამიტომ შეილსაც გამოჰყოლია მიწის მუშის პატივისცემა.

— დედა ჰედაგოგი ჰყავს გოგონას, დედის ხელიც ეტყობა ვეღლაფერში — ერთმანეთს არ აცლიდნენ მეოთხე და მერვე ბრიგადის წევრები, — მოსახმარებლად მოსულები და დამსვენებლები.

სადღა გატორეველი მცხეთელი! რა მოწყობილი ოჯახები აქვთ, რა ჩამუღ-დებურელები დადიან წინამძღვრანთკარვში თამარ ზურაბიშვილიანთ შევიძლიათ შეტრედება. ეზოს კარს შეადებთ თუ არა, ოთხი მუწველი ძროხა, უამრავი ფრთა ფრინველი ფარავს იქაურობას. თამარს ოთხი ათასი მეტრი ფართობი აქვს დასამუშავებელი, როგორც ვეტერან მეურნეობა ოჯახს. ორ ათას მეტრზე ჩინური ხარობს, ორ ათასზე ხებილი მწიფობს. წლებულს კრინატიის ატებმა ხუთი-ექვსი ათასი მანეთი მისცა ოჯახს. ორი ათასი მანეთი ვაშლისგან მიიღებს, კვანამაც ხომ თავისი შევარსრულა. ველანარი ბოსტნეული ხარობს ზურაბიშვილების ეზოში. წელიწადში საშუალოდ 10 ათასი მანეთი კარბინამოდან შემოიღებ შრომისმოყვარე ოჯახის შვილებს.

თუ საბარია ოჯახის დედაბები. თუ ცხიტიდან მათ საათამდე მეურნეობის და-ვენახებში ტრიალებს — ბარავს, სარეველებს აშორებს მარინელ მუსხინარეებს, ნაშუადღევს კარმადმოს უღვდის, სავსე ოჯახი და ბარაკე ენერგიას მატებს.

ვინე ვარჯება, ის იცხოვრებსო, ასე ამბობენ გალავნელები. ამა სხვით, როგორც უხარიათ შრომა ეფემია არბულს და ელენე ამირხანაშვილს. ორივენი გალავნელები არიან. მათ თავი მოჰყავ, გალავნელების ძირითადი კულტურა ვაზია. მარცვლი არ შექნებულა მათ ვენახებში, არ ჩამომტყნარა, არ დახეთქილა და მოსაკრფადაც გახდა ბარაკეთიანი.

— სულ სხვა იყო შრომა: კრეფის დროს გაფუჭდა მტევანი, მოცუვება მოუჭირა და ვაზზე ჩამოტყნა მარცვლები, აღარც წონა სჭონდა მტევანს, აღარც წვეთი ედგა — ამბობს ელენე ამირხანაშვილი.

წლებულს კარგი მოსავალი უდგათ გალავნის საბჭოთა მეურნეობის შრომელებს. სიმდიდრის სიმდიდრე მომეტება. გულს ათვებს ხალხისთვის. აველია სოფელი, რომელსაც მეურნეობა უკეთიანებს, მკვიდროდ ნაგებია და კლდეით მავარი.

ლია პაპაშვილი

მისი სამუშაო ადგილი

ნარკვები

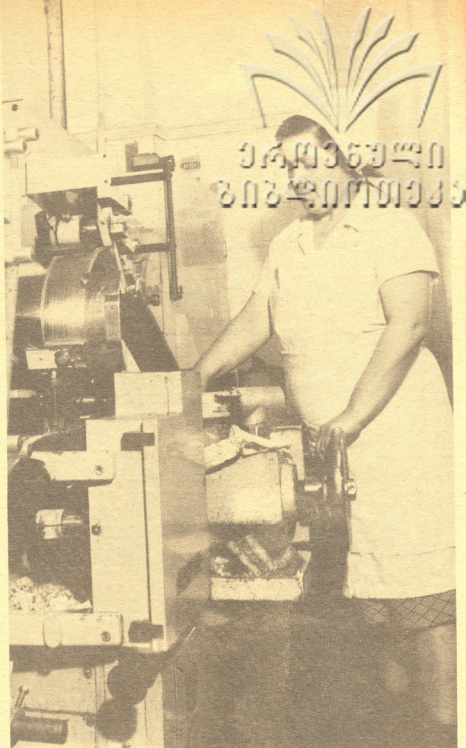
მისთვის ყველაზე სვედანი სურათია ჩარჩოში ჩასმული დათოვლილი სოფელი და იქვე ლობები — უწვრილესი ძაფებს რომ მოგაგონებს. წამოიხსნა ამ სურათის ფოტო ყოველთვის ამძიმებდა ფიქრებს, რადგანაც ქალბა იყო. ეს მისი სოფელი იყო, რომელიც ერთხელ, თბილისიდან გამობრუნებისას უფროსმა ბიჭმა ფოტომოყვარულთა აპარატით გადაიღო. აგერ, აქ მშობლების სახლი მოჩანს. თითქოს ეკამლის სურნიც სცემს. როცა სურათს დახედავს, წარმოიდგენს, ცივ ჰაერს როგორ ბურღავს მათი სახლის სახურავიდან ამოსული ღრუბლისფერი ქავლი და... ენატრება, ძლიერ ენატრება სოფელი.

მერედა, ვინ არის ეს ქალი?... ვინ არის და ერთი იმ ქალთაგანი, სოფლიდან ქალაქად რომ წამოსულია სწავლის გასაგრძელებლად. ორი-სამი წელიც და თბილისს — ქარხანა-უაბრიკებო მოგუგუნებს, არ გაუშვია, თვისთან დაუტოვებია შრომისმოყვარე მუშა. აი, სწორედ ერთი იმ ქალთაგანია, ვისაც სოფელი ამტანდა წრდილა, შრომის, თქვანას, გამძლეობას, ასწავლიდა: ორი-სამი წლის შემდეგ ქალბი ქმარ-შვილს შეუპირდა. ოჯახის, სურისა და მარილის შადღს აწიარებდა და თბილისის „შეუცნებელი“ ეს ქალბი საშაშაღო დარბიო შეკადრებდადენ, სახლდებოდენ ქარხნის შიგრ ნაბიჭებახალ ბინებში.

...სანამ ბიჭი განდებოდა, მშობლების ნიანატრებულ სახლს შორიდან გაპარული მჭურით ეფერებოდა. მერე შინ ის სურათიც განდდა — ნაირა უწნამისათვის ამკეკუნად ყველაზე საინტერესო სურათი — თოვლში ჩაბრბული კასის პატარა სოფელი, იქვე ლობები — უწვრილესი ძაფებივით...

...ე. კვირაში ერთხელ მაინც რომ ჩაეიდოდოდ მოხუცებოანი მაგრამ რა ეუყო ამ ჩემს პატარა ქმარსა... მზარის ვინ შემოცელის, ჩემს გასკეტიბელს ვინ დაუდებავ, მელსკეტი ვინ გამომარბოდეს!...

ყვეაინ შენაცეკვბა ნაირა უწნამეს კერს შინ და ეყრც ფარბაკაში, რადგანაც დღეს

ყველგან ყველა თავის საქმეს აკეთებს. ცხადა, ქმარს განსაკუთრებული ზრუნვა სჭირდება, ელმავალმწინებელი ქარხნის ინჟინერია, თავისი საქმით ძალიან დატვირთული. ნაღლობა ღმეროს, შვილები დამოუცილებლები არიან სწავლაშიც, კლასგარეშე საქმეშიც, გართობაშიც. ცამეტი წლის უფროსი ბიჭუნა პიონერთა სასახლის რამდენიმე წრეშია ჩახმული, „მოდ-მოდის უჩემოდ, აზრანია და ფრთხილი ბიჭა. ცუდს არ ჩადენს, ამაში დარწმუნებული ვარ“ — გულმშვიდად არის დედა.

ვინც უნდა იყო და სადაც უნდა მუშაობდო, თუ კი ქალი ხარ, დედა ხარ და სახმხურთ გაქვს, მენი აზრი და გულსხურთ მანინც შვილებს დასტრიალებს. წაფა-წამოვა ეს ფიქრი და ისევ შემოგიბრბოდება. ზოგჯერ მწარეა იგი. ზოგჯერ ტკბობი, თვადებს და

გაბუქიბებს და... ახვევს ნაირა უწნამე კარბილის კამფეტებს ბრიალა ქალადებში. ეს არის მისი საქმე. ეს არის მისი მოვალეობა.

საწარმოო გაერთიანება „საქონლიტერის“ ფაბრიკა „იზიურის“ კარამელის საამქროს უფროსი ვიქტორ ტომარაძე ამბობს, რომ კომუნისტი ნაირა უწნამე ათასი უბილავი ძაფით არის დაკავშირებული ფაბრიკას „იზიურის“ მრავალრიცხოვან კოლექტივთან. ის ძაფი კი იმისათვის არსებობს, რომ სადაც უნდა იყოს პარტიის წევრი, ის უნდა გააკეთოს, რაც ევალება. ნაირასათვის კეთილი

შეაღლითა საამქროს პარტიუტის მდივნის ციციო გახვიანის მუშაობა. ციციოს კეშმარტი ქალბურ შრომაში და საზოგადოებრივ მოღალაქეობაში ჩანს, რომ ზოგჯერ ქალს მეტი ძალუძს, გარბილი ნასუსიმგებლობის გამო. ამ ორი ქალის გაცნობის შემდეგ

მხედველი, რომ ხალხი, შვილები, სამსახური და კიდევ და კიდევ მტერი დატვირთვა მოვალეობის გრძნობის აღფრთოვანებით...

აი, რას ფიქრობს ნიაჩხა, როგორც კომუნისტი...

— გაცდნენბო მლიერ მოქმედებს ჩვენს მუშაობაზე. წინაო, როცა კომპლექსური ბრძოლა არ არსებობდა, ახე მლიერ არ იგრძნობდა ხარვეზები. ახლა ყველა თავის უბანზე ტოპილდეს, მაგრამ სხვის შრომაზე ასე ხე ყველას მოთხოვბეა. მტელა ფეხბოლად არან ბრავადის წევრებო, რადგან ათასს აგებენ... თავის და სხვის მავთვრად. საკუ: რად მონდომებულბო არიან. ამა დაუფიქროს არა, რომელი ქალი, თქახის რომელი დელა ადგება დილის ექვს საათზე და საშუალო წავა. თუკი იქ მუშაობის ხალისი არ ექნება! ასეთი ქალი მარტოოდენ ჩვენი კოლექტივში კი არა, დარწმუნებული ვარ, ვერსად გაჩნდება. დისციპლინა. აი რა გვაწუხებს, რაზე ვფიქრობო მეც და სხვებოც. დისციპლინის დევნა, განმარტობა, ამხევა ყოველ ცხსმარე დღეს ჩვენთან სახაბრე; ვერ ვაშუაბოთ გამცდენს და წუნისმკეთებელს. როცა

ჩვენთან ვინდენ დისციპლინას დაარღვევს მე, მაგალითად, როგორც კომუნისტი, ცხსნოლობ პრინციპული პოზიცია ავიჩირო. უპირველესად საზოგადოებრივი ინტერესი დავიცავა. სხვანარად ვერ განამტკიცებ შრომის დისციპლინის პრინციპულობას ჩვეს კოლექტივში ადვილად შეითვისებ, თუ ავალურს მიაღვენებ სამშრობის უფროსის ვიქტორ ტომარაძის, ცხსლის უფროსის დიდა ლამბაძისა და პარტიბუროს მდევის ციკო გახვანიის ყოველდღიურ საქმიანობას. ისინი ნამდვილი კომუნისტები არიან. მათ არ აზრნებს საბარბოსი პარდაპირი თუმა უფროსის საქმიანობის გაყრტილება. პარტიის პოლიტიკის მათ თუ ამ საქითხის ერომანვისთხოვბის განმარტობა, სხვა შემთხვევაში კომუნისტი საერთო კრებაზეც კი არ უნდა გამოდიოდეს. მაგალითად, ავილო ჩვენი პარტიული გვეუფი, რომელსაც ვებმდღვენდობ. ბოლო კრებაზე დისციპლინაზეც ვგვიონდა ლამბაძე, ხარისხზეც. მე ვფიქრობ, ჩვენი შორის ყველა კომუნისტი აქვს იმის უფლება, დღა პარტიის საერთო საქმეზე, საყუთარ თავზე პირად მაგალითზე, კრებაზე თამამად ითქვა

სუსხიანი სიტუებო გამცდნენბის წინაპო: ერთი უდისციპლინო ყველას ვაქმენბს ჩრდელს. მტეწილად პარტიის წევრებზე მოქმედებს ამგვარი უსიამო შემთხვევითი ისინი რომ ავტორიტეტს პრავებენ. თუკი გვერდით მომხმვე ნამბო, ამ გვეუფობს კრებაზე ჩვენს გვეუფის ამოცნებო განეისხლეთ. კომუნისტებო წინაპო: უფროსი დიდა, ჩვენს პარტიულს და მდევს მვეგობრულად ვაწუხებთ. უპირატევე სოციალისტური უფროსებო, რომლებო სხვებებოს აღზრდა გვეყავლება.

ნაირამ განსაზღვრა კომუნისტის საშუალო ადგილის როლი, რაც საბოლოოდ ხარისხზე ახდენს გაღმარებს. წინა ზემოთხლს თუკივე ვენტილაცია არ მუშაობდა რივიანად, ნახევრადდამწვარი კარამბოლი ცუდად ეხვეოდა: უზნაძის ხაზე, ახლა მდგომარებოა გამოსწორებულა.

შენი საშუალო ადგილი სხვა დანარჩენისა გან იმით უნდა გამოირჩეოდეს, რომ იქ, იმ უბანზე შენ, კომუნისტი მომობ და ქასებს აგებ ამ უზნისთავის... ახე მხეკელობს ნიაჩხა

რუსულან ნიაჩხაბბ

ახალბედა დედებისთავის

როგორ მოვუპაროთ ჩვილი გავფხვი კანს

ახალშობილი ბავშვის კანი თხელი, ნაზი და მიწეზიანია; მასზე პატარა განაჩხანნიც რომ ვაჩნდეს (თუ კი ვაგუქუყვიანდა), იოლად შეიძლება დაჩირქდეს. ამიტომ საჭიროა ბეჭითად დლიცვათ ყველა ჰიგენიური წესი: ბავშვის თეთრთული ცალკე უნდა გარეცხვით, საფენებს უბრალოდ ნუ ამოკუქუყვით და ისე ნუ გააშრობთ; აუცილებელია მათი გამოზარშვა და რივიე მხრიდან გემოლი უფოთი გაუფოთება. თვალყურე ადევნეთ პაწიას ტენსაცმელზე ნაკეცი არ გაუჩრქვებ; დააკვირდით საფენებო ბოლოში უხეშად ხიმ ამ არის საკერავი მანქანით დაგვირისტებული; პერანგებო და მოსაცმელი ყოველ დღე გაშაუყვალეთ.

ბავშვის დაბნა მხოლოდ ჭიბის მოშუშების შემდეგ შეიძლება. პირველ ექვს თვეს ჩვილი ყოველ დღე დაბანეთ, შემდეგ კი დღეგამომშეებით. წყალს დაუმატეთ მინგანთმის

მეგე, იმდენი, რომ ოდნევე შევარდისფერდეს. საბნით ბავშვის დაბანა მიზანშეწონილია კვირაში ერთხელ ან ორჯერ. დასაბანად უნდა იხმაროთ შემდეგი სახის საბანი: „ექსტრა“, „დეტსკოე“, „კოსმეტიკისკოე“, „იობლინოვი ცვეტ“. წყლის ტემპერატურა არ უნდა აღემატებოდეს 36,37 გრადუსს: ხელთ გასინჯვას ნუ ენდობით, იხმარეთ სპეციალური წყლის თერმომეტრი. წყალში ბავშვს ხუთ წუთზე მეტს ნუ გააჩერებთ. შემდეგ ფეხიზე და შეუშრეთ კანი რბილი, თხელი საფენით. კანის ყველა ნაოჭში ჩააფრქვიეთ ბავშვის სპეციალური ფეხილი ან წაუსეთ კრემი „დეტსკოე“, ყველას კი გადადღებულად გააციებული ზეთის წასმა ჯობს. ყოველ დღით ჩვილი, ოთახის ტემპერატურის ანადღურაი წყლით ჩაბანეთ.

ზოგჯერ ახალშობილს თავზე

მკერივი, ქერკლიანი, მოყვითალო ქერკი უჩნდება. მის მოსაშორებლად, ფრთხილად წაუსვით ზედ ანადღურაი ცივი მცენარეული ზეთი. შემდეგ შევილით ბავშვს თავი განსაბოლოე ქედალით შეუხვიოთ, ზედ ჩაჩი ჩამოაკვით და მთელი ღამის განმავლობაში ასე დატოვოთ. დღით თქვეთ თმის მიმართულებით, ფრთხილად ჩამოეარცხნეთ: წმინდა სავარცხლით. არავიფარ შემიხვევაში არ შეეცადოთ ქერკის ძალით აგლვანო, რადგან კანი იოლად შეიძლება დააზიანოთ. სითინანც შესაძლოა ინფექციაე შევიქრას. ბოლოს, კიდევ ერთი რჩევა: ვინც ბავშვს უფლის, ხელზე ფრჩხილი მოკლედ უნდა დაიჭრას და კარგად გაიკლიბოს, რათა პაწიას კანი არ გაუფხვანოს.

ბ. მასინძვა,

შედიცის მენიერებოთა კანდიდატი.

მუღამ ღიას კარი

გერონოსული

საქართველოს

„აღმობიანი“ და ნაირა ალავერდაშვილი ჯერ რაზმის, შემდეგ რაზმეულის საბჭო საშემდომარე გახდა, მერე კი — სიღრმის სასულიერო სკოლის კომკავშირის კომიტეტის მდივანი.

შეუწინველი არ დარჩენილა სასოგალოერივთ საქმიანობაში ნაირას წარმატებები. ზოგი ამასი მამის მაგალითს ხედავდა, მამ. ხომ წლების მანძილზე რაიონის კომკავშირულ და პარტიულ სამუშაოებზე იმყოფებოდა, ზოგაც პედაგოგი დედის დაწვრილ მიზანდა შეუღის წინსვლა.

1973 წელს ნაირამ სიღნაღის სასულიერო სკოლა დაამთავრა და იმავე წელს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტის სტუდენტად გახდა. შესხვე უკრსზე სწავლის დროს ის უკვე ფაკულტეტის კომკავშირის კომიტეტის წევრი იყო, თანაც ერთ-ერთი აქტიური წევრი, მომდევნო წელს ფილოლოგიის ფაკულტეტის კომკავშირის კომიტეტის მდივნის მოადგილეად აირჩიეს, შემდეგ მდივნად დაწინაურებს.

მისი სამუშაო ოთახის კარი მუდამ ღია იყო. სტუდენტები შედიოდნენ. სახსარულო ის იყო, რამ მათთან მხოლოდ კომკავშირული აქტივობები როდი იკრიბებოდნენ. მიღობდნენ ისეთებიც ინტერესი რომ არ გაჩნდოდა კომკავშირული მუშაობისადმი. ნაირა ყველას ამხანაგი იყო, დიამ. ამხანაგი უპირველესად, და არა კომკავშირის კომიტეტის მდივანი. მისი კომკავშირული მუშაობის ასპარეზი თანდათან ფართოვდებოდა — ის უკვე უნივერსიტეტის კომკავშირის კომიტეტის მდივნის მოადგილე გახდა, მალე კი—მდივანი. საქმემ, სამუშაომ და პასუხისმგებლობამ იმანაურა.

ნაირას ინიციატივით ფსანაურში კომკავშირული აქტივის სწავლება ეწყობოდა, ეს ის ბანაკი იყო, სადაც ხალისიანი, დაუწყობარი, საღმობო იმართებოდა. აქ უფროსი, ავტორიტეტული მუშაკების დახმარებით ბევრ სსიფეთო რასებზე სწავლობდნენ ახალგაზრდა კომკავშირული აქტივობები.

იმავე პერიოდში შემოიღეს ე. წ. პირველკურსებელთა დეკადა, რამეცად პირველკურსებელთა გაცნობის ითვისაწინადა და ააფრთხილა მათს „აკლიმატიზაციას“.

ტრიალივით იქცა გუბანდელი დალოცება, რომელიც სტუმრდევანზე მუშაკებთან, სხვადასხვა სფეროსა და ინტერესების აღმანიებთან იმართებოდა.

ცნობილია, რომ კომკავშირული ლიდერის საიხიბო პრობლემაურია. სამუშაოდა,

ქერაც არაფერი შეგვხვებ, რისთვისაც თვითნებ საქმიანობას ბრძანებების გაცემით, განკარგულებებით და ქალღელე უზღად ჩამოწერილი ღონისძიებებით შემოფარვლავანი.

უნივერსიტეტში ნაირას კაბინეტის სამი კარი ჰქონდა და სამეფო ღია იყო. ამიტომაც ყოველი მზრიდან შემოდოდნენ თბილისით, წინადადებებით, სხვადასხვა და ზოგჯერ „აქაიკავშირულ“ საკითხებზე. მდივანი გულდასმით უსმენდა. მისი ავტორიტეტული სიტყვა ყოველ საქმის გადასწევრებად ემართება.

ამ რაღმენზე მის წინათ ნაირა ალავერდაშვილის საქართველოს კომკავშირის ცენტრალური კომიტეტის სასკოლო ახალგაზრდობის განყოფილება ჩაახარეს.

თუ უნივერსიტეტში მუშაობის დროს ნაირა უსწრებოდა, რომ კომიტეტის მდივანი არა ღიდა შეიწველოს მივიხსნათ მათეთებით, ახლაც იმავე აზრისაა. ახლაც ვერ გეტყვება კარაქებელი, კაბინეტურ მუშაობას. თელეთში, სკოლის კომკავშირული ორგანიზაციის შეგვხვებას და მათთან საუბრობას, ცდილობს ჩასწვებს მართლებებს, დაუახლოვდეს, გაიცნოს სასკოლო ცხოვრება. იმასაც კი ფიქრობს, რომ ღამის სკოლაში დაიწყო მასწავლებლობა, რომ უფრო ახლოს იყოს ახალგაზრდობთან. ნაირას აზრით, სკოლის ახალგაზრდის წევრობრივი და მორალური მრწამის ჩამოყალიბება კომკავშირული ორგანიზაციიდან იწყება. ამიტომაც ვერ გეტყვება ხელფურრობას, თვალის ახვევას, ჯულარელობას.

კომკავშირული ლიდერი ყველგან და ყველგანის თვის კომკავშირულ თანატოლებთან უნდა იყოს, ამ პირობის ატარებდა და ნაირა ყამარევი მთელი სული წლის განმავლობაში.

ნაირა ალავერდაშვილს აქტიური კომკავშირული მუშაობისთვის საკავშირო და საქართველოს კომკავშირის ცენტრალური კომიტეტების სიგელები აქვს მიღებული, ნაირა საქართველოს კომკავშირის 81-ე და 82-ე ყრილობების დელეგატი გახლდა. მან უნაღებოს პარტიული სკოლა დაამთავრა. მუდამ ღიას კომკავშირის ცენტრალური კომიტეტის სასკოლო განყოფილების გამგის — ნაირა ალავერდაშვილის კაბინეტის კარი.

ჭვიან, თითქმის შუაღამემდე გრძობდება შრომით დასაბული, მაგრამ მრავალფეროვანი სამუშაო ღღე.

შთი თითქმის ღღეგნდური პეკვა კორჩაგინის ჩვიტი რწმუნა გამოყოფილია, საქმეში არკიდე გაიადარის ნაწარმოებების გამირებს ბაიადგენდა.

რაზმისა და რაზმეულის შეტრებები ცის ქვეშ იმართებოდა, პიონერებს ცხეთის უბნო წეცა დასცქეროდა და შრავალიტრადანახალი მიწა უსმენდა.

ლაპარაკობდა სიღნაღის სასულიერო სკოლის მარკვენაფლანგელი რაზმეულის საბჭოთა თავმჯდომარე ნაირა (ანა) ალავერდაშვილი. ამხანაგები გულისხურით უსმენდნენ. შორიდან რომ შეიგებოდა, ალაბა გაგვიკარდებოდათ, ისეთი სერიოზული და ფიქრიანი სახეები ჰქონდათ.

ნაირა ხან მარკვენაფლანგელთა შეტრებების შთაგედლებებს უსწარბებდა თანატოლებს, ხანაც ბეთანიაში გამართული საღამოების შესახებ ყველობა. უფრო ხშირად საპირბორტო საკითხებზე და გადასურებულ პრობლემებზე საუბრობდნენ: რაზედღეა მაკულატურის სატეორიოდ რაოდენობა შეგაროვა და გაიარჩვა, წარმატებით მოწაწვდოდნენ თამაშ „ციხისკარი“, ემხარებოდნენ მარტობელა შეროზობებსაც.

ნაირას პიონერული საქმეებით ვადაცება, ორგანიზატორული მუშაობის ნიჭი სკოლის პიონერებზემდევანღმა მავავლა ქვეშაშვილა

ბირთვულ სიკვდილს ანაკლირით აკამიანი ეფინავდებოდა

ბერლინის საცხოვრებელი კვარტლების სახსრების მცხოვრებელ მშენებელთა გაჯანჯარებული ასოციაციის შემდეგ დელეაქციის ცენტრალური ქუჩის უნტერ-დენ-ლანდენის № 18 სახლი, თავისი ხივრითა და სიმუდროვით სააბო ააზიხად დარჩენილია. ამ სახლში მუდამ ზარის ღერეკავად შედიხარ, რადგან იცით, რომ დასახლები-სები, რაც უნდა საქმიან დატერაობებზე იყვნენ, მაინც გულობილად შეგხედებინან. დას, დასახლები. ვერმანის დემოკრატიული რესპუბლიკის დელეაქციის ამ ქვედებურ შენობაში ხომ ქალთა საერთაშორისო დემოკრატიული ფედერაციის, — შვედობისათვის, განიარაღებებისათვის, ომისა და რექციის წინააღმდეგ, ფართო საერთაშორისო თანამშრომლობისათვის მამო-ბილშებელი ორგანიზაციის სამდევნა მო-თავსებელი. გადუქარებულად შეიძლება ითქვას, რომ ფედერაციის არსებობის მთელ ისტორია (იგი დღისათვის დასაშლევ-ბით ორმოც წელიწადს ითვლის) ამ ბრძო-ლასთან არის ვადაჭკუებული.

...1945 წლის ნოემბერი, ჩერ რამდენიმე თვეს გასული, რაც მეორე მსოფლიო ომის ჩრავილმა გადაიტარა. პარისში ქალთა პირველი საერთაშორისო კონგრესი იხსნება და მისი დელეაქციები — ქალანების 80 მილიონი ქალის წარმომადგენლები ლაპა-რაკობენ ქალთა ძალებს გაერთიანებაზე, რათა უფრო მედრად აღუდგნენ წინ რე-პუბლის შემოტევის, დაიცვენ შვედობა, იბ-რძილენ უღრუბლო ცისა და ბავშვთა ბედ-მდობისათვის, სკდათ პოლიტიკური, ეკო-ნომიკური, კულტურული და ფიზიკალური უფლებებისათვის. ასე დაიბადა ქსდფ (ქალთა საერთაშორისო დემოკრატიული ფედერაცია). რომელიც შვედობისა და პროფ-რესისათვის ბრძოლის მძლავრ ძალად იქ-ცა. ქალთა საერთაშორისო მოძრაობის ახალი შენაარსით შეივსო, ეწინააღმდეგა ქალთა მოძრაობის ფარგალს სხვადასხვა პოლიტიკური რწმუნის მიმართებით შორ-მედ ქალთა რიგები დაზარადა. შეამებირი-ვა და დემარსა მათ, შეეძინათ ცხოვრება-ში თავიანთი როლი და ადვილი.

დღილიდენ ორდებია ფედერაციის რი-გები, მტკიცედმა მისი ავტორიტეტი. საქ-მარისა ვაგისხნოთ, რომ, თუ 1945 წლის 11 აქტუების ქალთა ეროვნული ორგანი-ზაციების აერთიანებდა, დღეს მასში 116¹ ქვეყნის ორგანიზაციები შედის, რომლებიც აქტიურად მონაწილეობენ. დღეს, რაც ავ-რესიული იმპერიალისტური ქვეყნების, უწინარესად კი ამერიკის შეერთებული

შტატების მიწვევით, ცაზე კვლავ გროდებმა ომის შვი დროებით, ქალები შვედობის-სათვის განავრებული ფართო მოძრაობის პირველ რიგებში ააიან.

ისინი ხშირად გამოიან შვედობისათვის ბრძოლის ინიციატორებად, შვედობისათ-ვის განადებულ მოძრაობას იმპერიალიზმის ბოროტ გეგმების წინააღმდეგ ბრძოლისა და პროტესტის ახალი ფორმებით ამდრე-ბენ.

თავის ერთ-ერთ უმთავრეს გამოცანად, — მეუბნება ქსდფ-ის გენერალური მდივანი ვირე ტუმონინი, — ფედერაციას რეაქ-ციული ძალების დანაშაულებრივი გეგმ-ების წინააღმდეგ აქტიური ბრძოლა მაინია. სრული უფლება გვაქვს ვთქვათ, რომ ჩვენი ორგანიზაცია კვლავაც ერთგული იქნება ამ საზღვრო ფრცხის, ქალთა პირველი საერ-თაშორისო კონგრესის წინაშე რომ დლო — დაუცხრომლად იბრძოლებს მთელ მსოფ-ლიო მტკიცე და მყარ შვედობისათვის — ჩვენი ოჩებებისა და ბავშვების ბედენ-ერებისათვის.

ქალებს განსაკუთრებულად აღაშროვებს ეტრაობაში შექმნილი ვითარება, იქ ხომ უკ-ვე ორჯერ იფიქვა მსოფლიო ომმა, რომ-ლებიც იმპერიალისტებმა გააჩაღეს, — გა-ნაგრესის ვირე ტუმონინი — ამერიკის შეერთებული შტატებისა და ნატოს მილი-ტარისტული წრეები ხომ სწორედ აქ მამ-ბავენ ახალი ამერიკული საშუალო სიშო-რის ბიროფული რაქტების განლაგებას, რაც აძლიერებს ბიროფული ომის, მსოფ-ლიო კატასტროფის წარმოშობის საფრ-თხეს. ამიტომ აუცილებელია ახლა დღენი ვიხმაროთ, რათა 1948 წელი არ იყოს ცე-რისაში ანერიული „ქრანვანების“ და ფრთიანი რაქტების განლაგების წელი, იყოს შეიარაღების შეუღლვისა და განიარ-აღების, ხალხის სასარგებლო ფართო სა-ერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარ-ების წელი. ამ მიზნების მიღწევა დღეს ქსდფ-ში შემაგალი ბევრი ორგანიზაციის უფრადების ცენტრში დგან. არც ის არის შეუძლებელი, რომ ფედერაცია მხარს უჭერს საბჭოთა კავშირის, სხვა სოციალის-ტური ქვეყნების კონსტრუქციულ ინიც-იატივებს ბიროფული არსებული შემცირე-ბისა და შეუღლვის თათხაზე. ეს ხომ ახლა და ქალებს, პლანეტის პროგრესული ძალებს სურვილებს შეეხამება, რადგან სამ-ხედრო კონფონტაციის შემცირების, განიარაღებისა და მთელ მსოფლიოში შვე-დობის განმტკიცების გზებს ხახვს. ქალთა საერთაშორისო დემოკრატიული

ფედერაციის დერეფნებში სხვადასხვა ენა-ზე საუბრო იმისი. 80-იანი წლების ქალთა მოძრაობის დანახვათებელი ნიშანი მისი-რობა და ინტერნაციონალიზმი. ამას მას-ლად მოქმობს ქალთა გამოსვლების მნიშ-ვნელოვანი ფორმა — შვედობის საერთა-შორისო მარშები, რაც ომის საშროვების, „ბირთვული ბიროფული დარტყმის“, იმპერია-ლისტთა ანტირადული დოქტრინის, „შუშ-ლუდული ბიროფული ომის“ და სხვა ამის-თანა წინააღმდეგ ბრძოლაში ქალთა მტკი-ცე ერთობის ნათელი დემონსტრაცია. ფე-დერაციის მოღვაწეობის ამ დღემწინდელი-ვანი ტიპის შენაარსი ანტიიმპერიალისტუ-რი გამოსვლების ვალიტირება, შვედობისა და განიარაღების იდელების სიძაბანდა.

ქსდფ-ის უღვყო იდეალი ისიც არის, რაც ქალთა მოძრაობის მონაწილეთა მხა უფრო მედრად ვაიამის დიდ საერთაშორისო ფორუმებზე. ეს ამას წინათ პრალაში გა-მართულად მსოფლიო ასამბლეებზე დადას-ტურა („სოციალისტური და შვედობისათვის, ბიროფული ომის წინააღმდეგ“). და ვაერ-თიანებულ ერთების ორგანიზაციის დონის ძიებებში ქალთა ფართო მონაწილეობაც დადასტურებს.

გინდა ერთი დეტალიც აღვნიშნოთ. ბევ-რნი, ვისაც კი აქ, ქსდფ-ის შტაბ-ბანაში შეგხვდით და ვესაუბრეთ, გულობილად და დიდი პატივისცემით ლაპარაკობენ საბჭოთა ქალების კომიტეტზე — 1945 წლის ქალთა საერთაშორისო დემოკრატიული ფედერაციის დაარსების ინიციატორზე. ქსდფ დიდად აფხვებს საბჭოთა შრომითი ქალების აქ-ტიური მუშაობას, რომელსაც ისინი შვედობის განმტკიცების, ხალხთა უშიშროებისა და თანამშრომლობის, ეროვნული დამოუ-კიდებლობის, სოციალური პროგრესისა და სამართლიანობისათვის ქალთა ორგანიზა-ციების შესამაქიმრობებლად უწევია.

უტერ-დენ-ლანდენის ქუჩაზე მდებარე-ბური სახლის მუდგრებობას სიტუბედ მქე-ნის კავინი და ტელეფონების წრაილად არ-დღევს. მოდის მორცხე ფრცხა და მსოფ-ლიოს ყველა მხრიდან მოაქვს წერილები და დღებშები. მათში ახალი მებნა შვედობის მომხრეთა მხარდაჭერისა, მათში რწმე-ნის შვედობის საქმის საბოლოო გამარჩე-ვისა მშობი.

ვალადიმერ სელომი,
სადების კორესპონდენტი.

მოხდა. სტუდიაში შესვლა მაინცდამაინც არ გასძნელება მოქნილსა და სპორტულ კოლექტივებში ნაწრობა გოგონას. ერთ-ერთი წარმოდგენის დროს რუსთაველის თეატრში არ გამოცხადდა მსახიობი მუშუ სანაძე, შეწუხდა დასის გამგე შალვა წერეთელი. იმ საღამოს დანიშნული იყო ბ ლაგერნიევის „რდევვა“, სადაც მსახიობი გლავას როლს ასრულებდა. შ. წერეთელიმა სტუდიელი გოგონები შენიშნა და მერი გაიხიშო. მისცა პიესა და უთხრა: ამ საღამოს გლავას როლს ითამაშებო. გოგონა დაიბნა, მაგრამ სახე გაებადრა-საშუალება ეძლეოდა გამოუსულიყო სცენაზე აკაკი ხორავას და ნინო დავითაშვილის გვერდით. სასწრაფოდ დაიხუბრა ტექსტ და საღამომდე დრო მოუსვენრად გაატარა, სპექტაკლი დიდი ინტერესით მიმდინარეობდა. მაყურებელი ტაშით ხედებოდა ბერ-სენიევი-ხორავას ყოველ გამოჩენას, მერძ

უსურადღებოდ უნდა ჩაეყოლია მაგრამ ს. ახმეტელს არ გამოპარვია ახალგაზრდა მსახიობის არსებობა, „მეტი უდნიერი ვიციყო, ამბობს მ. ჯავახიშვილი, პირველი გრძიმი სესილია თაყაიშვილმა გამიკეთა და ნინო დავითაშვილმა ჩირველმა მომილოცა სცენაზე გამოსვლამ“.

სულ ორიოდე თვის შემდეგ მერიმ თავისი გვერდითი პიესის მოსახიობი მსახიობი გვერდითი ამოკეთა. ს. ახმეტელმა მის გამოუსულიყო ტაშით შეტყდა კოლორიტული სახის, უსაუ ტუხულის განახიერება დაევალა. (პიესა „საქმის კაცია“) აღნიშნულმა როლმა მსახიობს სახის თავისებურებების და მისთვის დამახასიათებელი თვისებების შესწავლის გამოცდილება შესძინა.

თეატრის სამხატვრო საბჭომ იმსჯელა და მსახიობის ტენზიანტი გამოარჯევება აღნიშნა. ამას მოჰყვა სომეხი გოგონას როლ-

მერი ჯავახიშვილი

ქართული საბჭოთა თეატრის ისტორიას ძვირფას შენაძენად რჩება იმ მსახიობთა შემოქმედებითი ბიოგრაფიის ყოველი ფურცელი, რომელნიც თავიანთი მოღვაწეობით დაკავშირებული იყვნენ დიდი ქართველი რეჟისორისა და თეატრის ერთ-ერთი რეჟისორის სანდრო ახმეტელის ბიოგრაფიასთან; თვითველ მათგანს ეტყობა უზადლო რეჟისორის შემოქმედებითი გენიის ცეცხლთან ნაზიარები ადამიანის დამოკიდებულება თავისი საქმისადმი, თეატრალური შრომისადმი.

რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტი მერი ჯავახიშვილი თითქმის ფეხდაფეხ მიჰყვებოდა ს. ახმეტელის ყოველ ახალ გამარჯვებას და სწორედ მისთან მუშობამ მისცა შესაძლებლობა მოეხატა თავისი სამოღვაწეო სარბიელზე ის მიჯნები, რომელთა შორის უნდა ეხნა და ეთხა თავისი გუთუნული, თავისი შემოქმედებითი სახისით. მსახიობის ბიოგრაფია აღსავსეა საინტერესო მოვლენებითა და ეპიზოდებით, რომლებიც სისხლხორცეულად არის დაკავშირებული დიდ მსახიობებთან ა. ხორავასთან, ა. ვასაძესთან, ნ. დავითაშვილთან, ნ. ლაფაჩთან. ამ უკანასკნელთა შრომას ს. ახმეტელი თავისი მახვილი და შორსმჭვრეტელი თვალით ჰკრავდა, შემოქმედის ხელთუქმნელ ძეგლად აქცევდა.

მერი ჯავახიშვილისა და ს. ახმეტელის შეხვედრა კუროზით დაიწყო. ეს მერის თეატრალურ სტუდიაში სწავლის დროს

ლოჯიაში ახმეტელი შენიშნა და ამ ამბავს უფრო ააღორაოდა; დიდ რეჟისორს არ გამოეჩა უცხო გოგონას გამოჩენა და კულისებში გავიდა. ვინ არის ეს გოგონა? — კითხვა წერეთელს. მან მოახსენა შექმნილი ვითარება და სტუდიელი მოსწავლის გავარი დაუასახელა. „პარგია“, — ჩილიაპარავა ახმეტელმა.

ამ ამბავს, ჩვეულებრივ შემთხვევაში,

(სანდრო შანშიაშვილის პიესაში „საბანი“) ნინო (ა. მამაშვილის „განგაში“), სირუ (ა. სომოსნაძის „სალოტი“), ლელა (ტ. შატ-ბერაშვილის „დუშმანი“), თებრონი (ს. შანშიაშვილის „ფოლადაური“), ლილიოს (შ. დადიანის „ნაპერსკლიდან“)...

ცალკე მსჯელობის საგანი მერი ჯავახიშვილის როლი ს. ახმეტელის სპექტაკლ „ანზორის“ საერთო გამარჯვებაში. სულ

შალვა — „პიონეტის თეატრალურ“ — ადელმა

ორიოდ სეზონის შემდეგ, რაც ახმეტელმა „ანზორი“ დადგა, საჭირო გახდა რამდენიმე სცენის ახალი გადაწყვეტა: უნდა შეერდეს „ჯავახიშვილი“, რომელსაც საშიშ მტერი მოჰყავს, ეს მაშინ მოხდება, თუ რომელიმე რაზემელი ლიანდაგზე დანებება. ყველამ გამოთქვა ამ გმირული თავდადების სურვილი, მაგრამ, აი რეჟისორი ამას უფრო ორიგინალურად წყვეტს: დაე, ზაირამ იცუვოს და ვისაც პარტნიორად აირჩევს, მხოლოდ ის გახდება ღირსი ამ გმირული თავგანწირვისა. დამწყობი ცეცხლივანი ქართული ცეკვა. დაქირსის თვის კალთებზე ზაირა-მერი. ყველა ყმაწვილი წინ მიწევს, ყველა თანახმა ზაირას არჩევნი ერგოს, მაგრამ ზაირა მხოლოდ ახ-

ლის საერთო გამარჯვებას, რეჟისორის ჩანაფიქრს. მსახიობის შემოქმედებით ბიოგრაფიაში თვალსაჩინო ადგილი უჭირავთ ქართველი ხალხის წილიდან გამოსულ პიროვნებებს, პირველ ქალებს. ამიტომ არის რომ მის მიერ განსახიერებული ნინო (ს. შანშიაშვილის „არსენა“), ეს გლეხის ოჯახში აღზრდილი ქალიშვილი, თავისებურია და მომზიხველი. თუ ქართულ ფოლკლორში მასალის მიხედვით ნინო პასიური პიროვნებაა და უძველესი მებატონის წინაშე, ჯავახიშვილის ნინო არსენას თანაშრახველი და თანამონაწილე ხალხის ბედნიერებისა და თავისუფლებისათვის პირობაში.

ლთან და ნატალია ჯავახიშვილთან ერთად „საპატრიო ნინოს“ ორდენით დააჯილდოვეს. დაიწყო ძიებებში აღსასეს მიეღწეოდა ნინო. მსახიობი ქმის გურჯინას ღრმად შემთხვევად სახეს (შ. დადიანის პიესა „თეთრელი“), მერის ძვირფას მოკონებელ დარჩა მსახიობ ტრეტიკა „ლიონტი ლეონიძის“ გვერდით მუშაობის დღეში. სახელოვანი გინაი. ეს რაღაც გამჭვირვებელი რომ კორომელია ამის შესახებ უნდა ვთქვათ და არც თვით თეატრის მხატვრულ და ტექნიკურ პერსონალს. რით იყო რუსთაველის თეატრში მსახიობის მუშაობა წინაშეაწვდილი? რა თვისებებები ჰქონდა მსახიობ ქალს? პასუხი ახვლიდა, თუ მის მიერ განსახიერებულ როლებს გადავხედავთ.

1948 წლიდან მსახიობი მერი ჯავახიშვილი მოხარდ მაცურებელთა ქართულ თეატრში გადადის. ალექსანდრე თაყაიშვილმა, რომელიც ამ დროს გრიბოედოვის თეატრს ხელმძღვანელობდა, თეატრის კოლექტივს განუცხადა: „მერი ჯავახიშვილი მოხარდა თეატრისათვის ჭეშმარიტად ძვირფასი შენაძენია. გაუფრთხილდით მას გამოიყენეთ მისი სცენური გამოცდილება“.

მსახიობმა თითქმის 30 წელი გაატარა მოხარდ მაცურებელთა ქართულ თეატრში და ყოველთვის იყო სიმშინდის, სისაბუჯის და სიკეთის მთესველი. სამაგიეროდ როგორც დედას, ბებისა და დედამოსოლ მანდილოსანს ყოველთვის ანიჭებდა ახალ-გაზრდა მაცურებლის მადლიანი თვალისწილად. სწორედ ეს იყო მსახიობისათვის ბედნიერება.

მერი ჯავახიშვილი მოხარდა თეატრში კვლავ კონტრასტებით ცხოვრობდა: ის იყო დედა უბედური ზურაბისა — („სურამის ციხე“), დედა დიდი ბუღალისა — („ჯავახი“), დედა უკრიანი ქაბუჯისა-ელჩავეტა დანილოვანა — („იკიძე“); და ყველა ამ გმირს ერთი დამახასიათებელი რამ აერთიანებდა: ის დედები ქვეყნისა და ხალხის სამსახურისათვის ზრდიან შეიღებს, ისინი რევოლუციისა და საბჭოთა ქვეყნისათვის თავდადებული ადამიანები არიან.

მერი ჯავახიშვილი მუდამ სასურველი პარტნიორი იყო დიდი მსახიობებისა, და გოგუცა კუპრაშვილთან, გიორგი დარისანაშვილთან, თამარ თვალაშვილთან და გახტანდ არქიშესთან ერთად იმ საპატრიო მისიას ასრულებდა, ჩვენი ქვეყნის მოხარდა აღზრდა რომ შექცა.

მერი ჯავახიშვილი ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრების აქტიური წევრია. მის არქივში უხედა არის მთავრობის ჯილდოები და სიგელები; კულტურისა და განათლების მუშაობა სამართლებრივ მადლობებით. კალენიას რაიონის მეხუთე მინიჭების არისაბჭოს დეპუტატი იყო — ხალხის ქომაგი, ხალხის მსახური მან მის სწორედ ხალხის სამსახურს შეუღია მივლი თვისი ძალა და ენერჯია. ენერჯია კი საპატრიო საქმის შესრულების სურვილით ემატებოდა.

ს. შანშიაშვილი — „ანზორი“ — ზაირა

მ. შანშიაშვილი „ანზორი“ ზაირა

მას ამოარჩევს და სწორედ ის ნებება მატარებლის წინ, ლიანდაგზე გაოგნებულ ზაირა მხოლოდ ახლა ხვდება რაზემელების უფროსის ანზორის ჩანაფიქრს. როგორც საექტაკლი „ანზორი“ ახმეტელის შემოქმედებისათვის, ისე ზაირას როლი მსახიობ მერი ჯავახიშვილისთვის ძვირფასი ისტორიული ფურცელია იმდროინდელი თეატრალური ცხოვრებისა. სწორედ ახმეტელთან მუშაობამ მისცა მსახიობს ჩვევა, თუ როგორ უნდა გაიყაროთ ხმა, მუსიკალაბა, პლასტიკა, და როგორ უნდა დაუქვემდებაროს ეს ყოველივე საექტაკ-

...და აი, 1936 წლის ვასტროლები მოსკოვში. ამჯერად რუსთაველის თეატრ მასამედ ენჯია ჩვენს დედაქალაქს. თეატრალური წრეები უკვე იცნობდნენ ახმეტელის დადგმებსა და ამ თეატრის შემოქმედებს; იმართებოდა ხალხმრავალი განხილვები, მსჯელობდნენ რეჟისორის, მსახიობის, მხატვრის, კომპოზიტორის ნამუშევრებზე, ერთხმადა აღიარებდნენ თეატრს დიდი გამარჯვებას და გამარჯვებულთა შორის მერი ჯავახიშვილსაც ასახელებდნენ. სწორედ ამ მნიშვნელოვანი მოვლენის შედეგ მსახიობი თამარ თუშიცი-

ველოს საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. იგი მუდამდ ეარსებენ ჰავევაძისა, დედა პიეტ ალქსანდრე ჰავევაძისა და ზებია საქართველოს უმწვენიერეს ასულთა, ჩვენი პოეზიის მუზათა: ნინო და ეკატერინე ჰავევაძეებისა. მარიამ ავალიშვილი-ჰავევაძისა მუდამ მხარში ედგა მუდამდ, და იზარებდა მის ზედერს ყველანა, ყველა საზიზიურზე, გარდაცვალების შემდეგ შუამთის მონატრნი დაკრძალეს. მარმარილოზე წარწერილი მისი ეპიტაფია სხვადასხვა დროს დაფიქსირა მარი ბროსემ და ექვთიმე თაყაიშვილმა. ე. მურთვის წიგნში „კავკასიის ხელმოწევა“, მ. ავალიშვილი-ჰავევაძის შესახებ წერია, რომ ეკატერინე მეორის სასახლის კარზე დიდ შობაბედობლებს ახდენდა მისი წმინდა კავკასიური და ქართული საპეკულები. ამ პორტრეტზე მარიამ ჰავევაძე საგარეო ტანსაცმელშია დახატული. აქვია მონახული აბრეშუმის კაბა, თავზე გვირგვინისებური იაქანი აბრეშუმის, ელზე აღმასის ჭვარი და გულქანდი ჭილი, მარჯვლიტის ასხმულა საყურები მის მიგვიანწებებს, რომ პორტრეტის ორიგინალი მკირანი ქალია, თავთ ხალაული ლეჩაქი აფენია. იქნებ სწორედ ამ სახისელი გამოცხადდა პრასკოვია ახვერდოვას სახლში გამართულ შექალაქე. მარიამის შვილიშვილი ულმაჩესი ნინო გრიბოედოვა. თბილისში, ახვერდოვას სახლში ხომ ცნობილი იყო სტუმართმოყვარეობითა და ნაცნობ-მეგობრებით, მათ შორის პირველი გრიბოედოვი და ლერმონოვი გახლდათ. ი. ანდრონიკაშვილის წიგნში: „ღერმონოვი და საქართველო“ დაბეჭდილია: „ახალგაზრდა ნინო ზენახელ მთელმურ ტანსაცმელში მორთული მოვიდა. ნინოს მწვენიერება ამ მხატვრულ სამოსში, აღუწერილი იყო“.

მარიამ ავალიშვილი-ჰავევაძის

(უცნობი მხატვარი XIX ს.)

საუკეთოდ ცნობილია გამოჩენილი ქართველი დიპლომატი, რუსეთში საქართველოს ელჩის გარსევან ჰავევაძის დიდი როლი ქართველი და რუსი ხალხების დაახლოების საქმეში. ამ დაახლოებამ მე-18 საუკუნის დასასრულის, პორტრეტულ ფერწარაზე ირინა თავი, ამის მავალითა, თუნდაც მარიამ ივანეს ასულ ავალიშვილის (1758-1838) პორტრეტ, რომლის იქამაც მზერავლედ მონაწილეობას იღებდა საქართველოში.

მ. ავალიშვილი-ჰავევაძის პორტრეტი, რომელიც საქართველოს ხელოვნების სახელმწიფო მუზეუმშია დაცული, უცნობი მხატვრის ნაშთეგარია, მკაფიოდ ძარებენ მე-18 საუკუნის ადგილობრივი პორტრეტული ფერწერის ნიშებს, მაგრამ, ჩანს რომ ავტორი ნაზარბე იყო მე-18 საუკ. მეორე ნახევრის რუსულ პორტრეტულ ხელოვნებასაც.

ი. ქუცოვა

ყავილის მოჭრა სასურველია დილით, ანდა მზის ჩასვლის შემდეგ. ღარი ორივე უნდა მოჭრათ, გავლესონ ღარი და ათავსებენ მათში ეკადეთ ღერობი გრძელი იყოს, იორდასალეში (პეონები) წვენი გაორდასალეში ხოლმე, რითაც ღეროს გადანაჭრები წებდებიან და წყალს გზას უტრავენ. ეს რომ ავიცილით, საქორა ყველის ღერი ცოტახანს ცეცხლზე გავიანოთ, და მხოლოდ ამის შემდეგ ჩავალავთ ოთახის წყლით სავსე ლარანაკებში. მოჭრილ ყველი მზის შუქი არ უყვარს. ჯობს, ლარნაკი ჩრდილში მოვათავსოთ.

წყალი ყოველდღე უნდა გამოცვალოთ, ამასთან დროდადრო ყველის ღერი უნდა წაეჭრათ, ჭკობაზემპარული ყველი და ფოთლებზეც უნდა მოაცილოთ ლარნაკიდან. წყალს შეიძლება ორდებ-ღამეობით კალიუმ მანგანუმში, სპირტში, მარილი ანდა ასპირინის ერთი პიტი. (განსაკუთრებით მიხაკს). იასნისათვის გირჩევთ ცოტა წყალბადის ზეენაცხ, ანდა შაქარს. შაქარი ტიტასაც უყვარს.

ქნობამპარულ ვარდებ აბაზანა უხდებათ: ვარდები მთელი დამის განმავლობაში დატოვებთ ცივი წყლით სავსე თასში, ისე რომ მხოლოდ კოკორები აღმოჩნდნენ ზეეთით. ყველიებიანი ლარნაკი დამით გარეთ გაიტანეთ ხოლმე.

ბარბანის კირხელ ვაგრილმა—რუს და ქართველ ხალხში მიმგრძობის მონაწილე მოსაოვრო. ძაღვის პატრიონი — ზ. წამთელი, არმიტაჰორი — პ. შირნახალი. პ. გომრეოვის ფარადი სლილი. მითხანა — მარიამ ავალიშვილი-ჰავევაძისა (XIX ს. უცნობი მხატვარი). დ. იაკობაშვილის ფარადი სლილი.

რედქტორი მარიამ ბარბანაშვილი	სარედქტორო კოლეჯია: მ. ბანძალაძე, ნ. გუგუშვილი, ნ. გუგუშვილი, ლ. კახაბაძე, ზ. კახაბაძე, ნ. კილაშვილი, თ. ლაშარაშვილი, პ. ლომთაძე, მ. შავანი, პ. შლანი, ი. ტარბაძე (მხატვრედ), ნ. ზულაბაშვილი, ლ. ზვირჯიანი, ნ. საგანიშვილი, ნ. ჯაბარაშვილი, ი. ჯაბარაშვილი (პ. მგ. მდინავი).	საქ. კ. ცენტრალური კომიტეტის გამომცემლობა
	ტექნედქტორი ნ. ბუკია	

შრომის წითელი დროშის ორდენისანი საქ. კ. ც-ის გამომცემლობის სტამბა, თბილისი, ლენინის ქ. № 14. **Орден Трудового Красного Знамени типография издательства ЦК КП Грузии, Тбилиси, Ленина, 14.**

რედქტორის მისამართი — ლენინის ქ. № 14. ტელეფონი №№ რედქტორის — 99-98-71, პასუხისმგებელი მდივნის — 99-71-65. მხატვრული რედქტორის — 93-98-57. საერთო განყოფილების 93-98-54. გადამცემა საწყობი 5/9,83 წ. ხელმოწერილი დასაბეჭდელ 20/X 83 წ. ქალაქის ზომა 60X15. ფიზიკური ნაბეჭდი ფურცელი 3. სააღრიცხვო-სამომცემლო თაბანი 5. 8. ტირაჟი 130.000. შეჯ. 2095, უკე 7282.

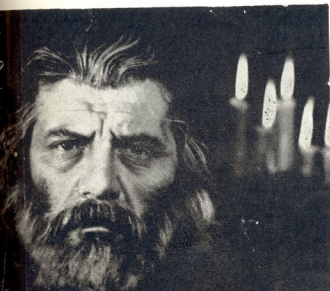
ზიგნი ფიცისა

რუსი და ქართველი ხალხების შობისა და მეგობრობის მანიფესტს — გეორგიევსკის ტრაქტატის მე-200 წლისთავს მიეძენა მრავალტერიანი მხატვრული სატელევიზიო ფილმი „ზიგნი ფიცისა“. იგი ლენინის ორდენისაშენა კინოსტუდია „ქართულმა ფილმმა“ დადგა მწერალ ანზორ სალუქვაძის სცენარის მიხედვით [დამდგმელი-რეჟისორი გიგა ლორთქიფანიძე, დამდგმები ოპერატორი — ლევან ნამვალაშვილი, მხატვარი — კახი ხუციშვილი, კომპოზიტორი ბიძინა კვერნაძე, კონსულტანტი — ისტორიის მეცნიერებათა კანდიდატი ნოდარ ასათიანი]. შაჰურბული ხუთი სერიის განმელობაში ცხოვრობს გმირთა ცხოვრებით, განიცდის საქართველოს ძნელბედობას და იმედით შეჰყურებს გზას, რომელსაც ერთმორწმუნე რუსეთისაკენ შიშკაის ქვეყნის საუკეთესო შვილები, ფილმის უპირველესი, შთაგარი გმირი ხალხია — მშრომელი ადამიანები, მტერთა გან შევიწროებულნი და მაინც ხმალიაუგებულნი. ყოველი კუთხე, ყოველი მხარე სამშობლოსათვის დაღვრილი სისხლით არის მორწყული, და ეს სისხლი წმიდა საწილად ანთია, საყვარელი მამულის გადასარჩენად დაგზნებული, ხალხი, მეომარი, მეფენი, დესპანნი იმედით შეჰყურებენ ერთმელე დასახულ შიშას:

— მეგობრობა გზად და ხიდად, თავისუფლებისა და მშვიდობის ნუგეშთან სიმოლოდ იქცა; გეორგიევსკის ტრაქტატი ამ გადაწყვეტილების მტკიცე დასტურია. და მაყურებელიც მაღლობის ვრძნობით იმსჯელება ფილმის შემქმნელი კოლექტივისადმი, რომელმაც მაღალმხატვრულად გაიჩვენა მძიმე წარსულის თვალსაწიერი, „ზიგნი ფიცისა“. მთელი ეპოქაა. ფილმში ქართველ მსახიობთა თითქმის ყველა თაობის წარმომადგენელი მონაწილეობენ. ისინი ნიჭიერად, მონიბელებად განასახიერებენ როლებს. ისტორიული სიმართლე და მაღალმხატვრულობა, — აი საფუძველი ფილმის გამარჯვებისა.

ქართული
ფილმების

კადრები ფილმიდან

საქართველოს
მემორიალი